

د افغانستان بانک

بانک

د افغانستان بانک خپرونه

اووم کال، درې اويايمه گڼه، د جنگاښ مياشت

سهم زنان در جمع آوری محصولات زراعتی و مالداري کشور

د افغانستان بانک خبرتیا!

درنوهواد والو!

په دې ورستیو کې د افغانیو جعلی بانکنوتونه په ځانګړې توګه پنځه سوه ګونې او زرګون په شکل د اشکالو بازار ته وارد شوي دي، له همدې امله د راکړې او ورکړې په وخت کې په لاندې تفاوتونو سره د جعلی او اصلي بانکنوتونو تر منځ پاملرنه وکړي!

۱- د بانکنوتونو د متفاوت کاغذ ځانګړتیا: نوي اصلي بانکنوتونه زیر کاغذ لري په داسې حال کې چې جعلی بانکنوتونه دا ځانګړتیا نه لري.

۲- واټر مارک: په نوي اصلي بانکنوتونو کې واټر مارکونه کین لور ته وي او د لمر د روښنایي پر وړاندې، په کې د میرویس نیکه روضه لیدل کیږي، خو په جعلی بانکنوتونو کې د میرویس نیکه روضه په وضاحت سره نه لیدل کیږي.

۳- د چاپ کیفیت: په اصلي بانکنوتونو کې ځینې چاپ شوې نښانې د ګوتو په واسطه لمس کیږي خو دا کیفیت په جعلی بانکنوتونو کې نشته.

۴- او، کله چې اصلي بانکنوتونه (۵۰۰ او ۱۰۰۰) د لمر پر وړاندې ونیول شي، د هلو ګراف فیته یې په دريو رنگونو کې (شین، زیر او آبی رنگونو) تر سترګو کیږي، په داسې حال کې چې په جعلی بانکنوتونو کې د هلو ګراف فیته غیر شفافه

او کمزور ده. □

بانک

صاحب امتیاز: د افغانستان بانک

مدیر مسوول: یما عقیف

گزارشگران: عبداللطیف بایانی و عبدالحفیظ شاهین

دیزاین: خالد احمد فیضی

فوتوژورنالیست: زیرک ملیا

آدرس: آمریت عمومی اسناد و ارتباط، د افغانستان بانک

تلفون: ۰۰۹۳۰۲۰۲۱۰۳۸۱۵ / ۲۱۰۴۷۶۱

فکس: ۰۰۹۳۰۲۰۲۱۰۰۳۰۵

پست الکترونیکی: magazine@centralbank.gov.af

صفحه الکترونیکی: www.centralbank.gov.af

د دې ګڼې مطالب

د افغانستان د بانکداری قانون

سیستم ثبت تضمینات اموال منقول به منظور گسترش تجارت...

دالر زایی و دالر زدایی

از روز جهانی کودک در د افغانستان بانک تجلیل بعمل آمد

اسلامي بانکداری ته نوې پاملرنه

با حفظ و نگهداشت درست پول، از هزینه چاپ مجدد آن ...

سوداگریز بانکونه

د ظرفیت لوړوالی او د بودجې لګښت

د کرنیز انقلاب رول په اقتصادي پرمختګ کې

اخبار اقتصادی جهان

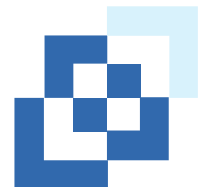
با ایجاد خط آهن، افغانستان از نگاه اقتصادی رشد صعودی...

نگاهی به وضعیت و پیشرفت های اقتصادی هند

ترانسپورت و نقش مؤثر آن در اقتصاد

نقش زنان در جمعآوری محصولات زراعتی و مالداري

اقتصاد فرانسه از بحران تا بهبود

یاد آوری: به غیر از سرمقاله که دیدگاه رسمی "مجله بانک" است، مسوولیت مضامین و مقالات دیگر به نویسندگان آن بر

می گردد، همچنان استفاده از مقالات و تصاویر مجله با ذکر مأخذ مجاز است.

د افغانستان بانک منحيث بانک مرکزی کشور با طرح و اجرای سياست پولی معقول از ابزار های سياست پولی (ليلام اسعار خارجی و ليلام اوراق سرمايوی) در راستای ثبات قيم استفاده مؤثر می نماید که با اين ابزار توانسته است در يک دهه گذشته ثبات پول افغانی را حفظ نموده و از نوسانات فاحش آن جلوگیری نماید. بايد گفت که هدف اصلی و عمده د افغانستان بانک ثبات قيم است، بنا د افغانستان بانک عملاً نرخ مبادله افغانی را هدف قرار نمی دهد، بلکه از تأثيرات ناگوار نوسانات نرخ مبادله افغانی بالای ثبات قيم جلوگیری می نماید.

نرخ مبادله افغانی طی دهه گذشته در مقابل ساير ارزها از ثبات خوبی برخوردار بوده، ولی درين اواخر ارزش دالر در مقابل نرخ مبادله افغانی افزایش نموده است که افزایش نرخ دالر تنها محدود به کشور ما نبوده، بلکه در مقابل اکثر ارز های دنيا نیز افزایش یافته است که علت اصلی اين افزایش، بهبود وضعيت اقتصادی امریکاست.

ایالات متحده امریکا پس از بحران مالی سال ۲۰۰۸ با مبارزه جدی سر انجام توانست تا وضعيت اقتصاد و تجارت خود را بهبود بخشد؛ زمانیکه وضعيت اقتصادی و تجاری يک کشور بهبود يافت، اين روند منتج به افزایش صادرات، عواید داخلی و ارزش پولی اش در مقابل اسعار خارجی می گردد.

قسمیکه دیده می شود نرخ مبادله افغانی در مقابل ساير اسعار ثابت بوده و حتی در برابر پول های کشور های همسایه دارای ارزش بالا است. ولی ارزش مبادلوی آن در مقابل دالر امریکایی نظر به دلایل فوق و شایعه پراگنی های در مورد سال ۲۰۱۴ کاهش یافته است. ■

**پول افغانی در
مقابل ساير ارزها
از ثبات خوبی
برخوردار است**

د افغانستان د بانکداری قانون

د بانک د استحقاقی ونډو په هکله محدودیتونه

یو دېرشمه ماده ...

(۴) د د افغانستان بانک د غوښتنلیک د ترلاسه کولو له نېټې څخه وروسته د دريو میاشتو په ترڅ کې، د دې مادې د فقرې د حکم مطابق، اجازه صادره وي.

لاندې موارد له دې امر څخه مستثنی دي:

۱- د دې مادې په (۴) فقره کې د درج شوي حکم نه رعایتول.

۲- د حکمي بنسټ له مدیرانو څخه د یوه یا زیاتو مدیرانو نه وړتیا او مناسباتی چې د پام وړ مشارکت په پایله کې د بانک په تابع شرکت بدل شوی وي.

۳- د نظر وړ مشارکت له سالم او محتاطانه مدیریت څخه د نه ډاډ موجودیت او یا جنایي فعالیتونو ته د حکمي بنسټ تشبث.

۴- د د افغانستان بانک د څارنیزو دندو نه ترسره کېدل پدې علت چې

غیر مېشت تشبث د اکتساب په پایله کې د بانک جزء شوی او په هغه هېواد کې چې مرکزي دفتر یې پکې واقع دی، په اغېزناکه توګه نه څارل کېږي یا دا چې د هغه هېواد څارونکي مقامات له د افغانستان بانک سره همکاري نه کوي.

۵- د د افغانستان بانک کولای شي د جواز د صادرېدو په صورت کې، د

مشارکت د اکتساب لپاره د حد اکثر مهلت موده وټاکي، د غوښتنلیک په صورت کې، د د افغانستان بانک مکلف دی دلایل یې وړاندې کړي.

(۶) هغه بانک چې په دې ماده کې د درج شوی حکم د نه په پام کې نیولو او د د افغانستان بانک له

د مخنی لیکلې اجازې پرته یې مشارکت اکتساب کړی وي او یا یې د هغه مهلت له مودې څخه چې د د افغانستان بانک لخوا ټاکل شوي ده له رعایتولو څخه یې

سرغړونه کړې وي، د د افغانستان بانک هغه ته امر کوي چې د هغې

نېټې له تېرېدو د مخه چې په امر کې ټاکل شوېده، خپله ټوله یا یوه برخه واکمنه استحقاقی ونډه وپلوري یا په یو بل ډول له هغې څخه تیر شي.

(۷) د د افغانستان بانک کولای شي له هغه تشبث څخه د ډاډ په ترلاسه

کولو سره چې بانک پکې واکواله استحقاقی ونډه لري او د جنایي

فعالیتونو مرتکب شوی وي یا د بانک سالم او محتاطانه مدیریت له خطر سره مخامخ شوی وي یا یې د بانکداری جواز له لاسه ورکړی وي

یا غیر مېشت بانک په هغه هېواد کې چې مرکزي دفتر یې پکې واقع دی، په اغېزناکه توګه نه څارل کېږي او

یا دا چې څارونکي مقامات یې له د افغانستان بانک سره همکاري نه کوي، بانک ته امر ورکړي چې په

امر کې د ټاکل شوې نېټې له تېرېدو د مخه دې خپله ټوله یا یوه برخه استحقاقی ونډه وپلوري یا په یو بل ډول سره له هغې څخه تیر شي.

سیستم ثبت تضمینات اموال منقول به منظور گسترش تجارت و سرمایه گذاری در کشور

کننده و نظارت کنندهٔ سکتور بانکی در کشور، با وجود محدودیت منابع مالی با استفاده از امکانات دست داشته، همواره تلاش نموده است تا به منظور ایجاد یک سیستم مالی معیاری و استندرد اقدامات لازم را روی دست گیرد. بدین منظور، د افغانستان بانک قرار داد پروژهٔ استحکام مالی را با بانک جهانی عقد نمود تا با استفاده از تسهیلات این پروژه، از خطرات احتمالی در سکتور بانکی جلوگیری نموده و در صورت بروز خطرات، آنرا به حد اقل کاهش دهد و

نظارت امور مالی و خطرات مالی د افغانستان بانک و نمایندگان رسانه های جمعی اشتراک نموده بودند. محترم الحاج محمد عیسی طراب معاون دوم د افغانستان بانک طی سخنرانی افتتاحیه ای شان در ورکشاپ متذکره از تلاش های د افغانستان بانک در فراهم آوری سهولت های هر چه بیشتر برای رشد نظام مالی و بانکی کشور یاد آوری و دستاورد های نظام بانکی کشور را طی یک دهه گذشته مثبت ارزیابی نموده گفت: "د افغانستان بانک منیجمنت تنظیم

چهارشنبه ۲۹ جوزای ۱۳۹۲ ورکشاپ یکروزه ثبت تضمینات اموال منقول برای مؤسسات کوچک مالی در تالار هتل پارک ستار تدویر گردید درین ورکشاپ محترم محمد عیسی طراب معاون دوم د افغانستان بانک، محترم زلمی شیرزاد آمر پروژه های استحکام مالی، محترم نثار احمد یوسفزی مدیر ثبت اعتبارات، نمایندگان بانکهای تجارتي، نمایندگان مؤسسات مالی، آمرین دیپارتمنت های د افغانستان بانک و تعدادی از کارمندان بخش های

مشخص مییاشد و اسناد قابل معامله و همچنان مقررہ ثبت رهن اموال منقول فعالیت می نماید.

سیستم متذکره از تاریخ اول حوت ۱۳۹۱ بدینسو فعال گردیده و در جریان چهار ماه گذشته به نتایج مطلوبی دست یافته است که این دستاورد در فرصت زمانی اندک بی پیشینه بوده و با ارزش تلقی می گردد. در این مدت ۳۱۷ اطلاعیه حقوق رهنی که پول مجموعی این اطلاعیه ها بالغ بر ۱۷ میلیارد افغانی می شود ثبت گردیده است و فعلاً نه تنها تمام بانک های تجارتي بلکه سایر نهاد های مالی از این سیستم استفاده می نمایند و قرار است در آینده نزدیک ادارات مربوطه دولتی نیز شامل این برنامه گردند.

باید گفت که سیستم ثبت تضمینات اموال منقول متذکره مطابق اصول متعارف بانکداری تهیه گردیده و از طرف کارمندان مجرب و ورزیده اداره میگردد که با استفاده از این سیستم هماهنگی بیشتر بین مؤسسات مالی (بانکی و غیر بانکی) ایجاد می گردد. □

- گسترش تجارت و سرمایه گذاری
- ایجاد سهولت در مصونیت اعتبارات
- قوانین و مقررات که دفتر ثبت تضمینات اموال منقول طبق آن فعالیت دارد
- قانون رهن اموال منقول در معاملات بانکی
- قانون اسناد قابل معامله
- مقررہ ثبت رهن اموال منقول موصوف در رابطه به چارچوب قانونی فعالیت های دفتر ثبت تضمینات اموال منقول گفت: این دفتر مطابق قانون رهن اموال منقول در معاملات بانکی که هدف آن مصون ساختن دیون و قرارداد های که توسط اموال منقول تضمین میشوند، افزایش دسترسی بیشتر به اعتبارات قابل معامله بانکی که توسط اموال منقول تضمین میشوند، ایجاد اعتماد متقابل میان طرفین معامله بانکی، گسترش تجارت، تشویق سرمایه گذاری خصوصی و رشد اقتصاد ملی کشور و ثبت حق رهن بالای اموال منقول

یک سیستم مصون، مطمئن و قابل اعتماد بانکی را به مردم افغانستان ارائه نماید."

محترم طراب روی اهداف انکشافی پروژه استحکام مالی صحبت نمود گفت که این اداره در بخش های اساسی چون تقویت پروسه ظرفیت سازی د افغانستان بانک، بخش های نظارت بانکی، مالی و محاسبه، تفتیش داخلی و تنظیم منابع بشری همچنان توسعه زیربنا های مالی مانند ثبت اعتبارات عامه، ثبت تضمینات، انستیتیوت مالی و بانکداری افغانستان ما را یاری رسانیده است.

محترم معاون دوم د افغانستان بانک در قسمت دیگری صحبت های خویش در رابطه به دفتر ثبت تضمینات اموال منقول گفت که این دفتر به تاسی از حکم ماده ۴۸ قانون رهن اموال منقول در معاملات بانکی و مقررہ ثبت رهن اموال منقول برای ثبت اطلاعیه های رهن اموال منقول روی اهداف ذیل ایجاد گردیده است:

- تشویق فراهم کننده گان اعتبارات برای افزایش قرضه های که توسط اموال منقول تحت تضمین قرار میگیرند

عبدالله مسعود
تحلیلگر ارشد سکتر پولی
آمریت سیاست پولی

تعریف: دالر زایی به حالتی گفته میشود که شهروندان یک کشور چه بشكل رسمی و یا غیر رسمی بجای استفاده از واحد پولی کشور شان پول خارجی را در معاملات اقتصادی شان استفاده کنند. چون دالر بحیث پول بین المللی بیشتر در معاملات بکار میرود ازینرو دالر زایی نامیده شده است. در حالت دالر زایی، استفاده از دالر حتمی نیست و ممکن است هر نوع پول خارجی دیگر چه یورو و یا کدام ارز دیگر باشد بکار رود، درین اواخر اصطلاح یورو زایی (Euroziation) نیز مترادف دالر زایی بکار میرود. دالر زایی در کشور های بحران زده و پس از جنگ یک پدیده معمولی میباشد، چون شهروندان نگران کاهش ارزش پول ملی خویش به سبب مشکلات اقتصادی کشور شان میباشند.

انواع دالر زایی:

دالر زایی را به سه قسم دسته بندی نموده اند که قرار ذیل است:

دالر زایی و دالر زدایی

Dollarization & De-dollarization

رخ میدهد که در یک کشور تورم حاد رخ دهد، ارزش پول پایین بیاید یا مردم به سبب مشکلات اقتصادی، سیاسی و امنیتی نگران کاهش ارزش پول ملی شان باشند. بطور مثال زمانیکه جمهوری ترکیه از تورم شدید در سال های نود میلادی رنج میبرد، این نگرانی سبب بروز دالر زایی در آن کشور گردید. همچنان در کشور های جنگ زده مثل لاوس مردم به علت مشکلات اقتصادی که کشور شان دچار آن گردیده بود، بیشتر از پول خارجی نسبت به پول داخلی استفاده میکردند.»

۱. دالر زایی مالی: عبارت از حالتی است که نهاد های مالی، دارایی و طلبات خویش را از پول ملی به پول خارجی تبدیل کنند.
 ۲. دالر زایی حقیقی: عبارت از حالتی است که داد و ستد و معاملات پولی داخلی به پول خارجی قیمت گذاری گردد.
 ۳. دالر زایی مبادلوی: عبارت از حالتی است که در آن از پول خارجی در معاملات یا داد و ستد داخلی استفاده صورت گیرد.
- علل دالر زایی: دالر زایی معمولاً زمانی

پيامد های دالر زایی:

دالر زایی دارای پیامد های خوب و بد نیز می باشد، پیامد خوب دالر زایی اینست که مردم به پولی نسبتاً با ثبات دست می یابند و بانکها در بیلاتنس شیت شان از نوسانات ارز در امان می مانند، در عین حال دالر زایی پیامد های بد نیز دارد که عبارتند از:

- مؤثریت سیاست های پولی و ارزی را کم رنگ یا فلج میسازد.
- درآمد دولت از درک چاپ پول (حق الضرب یا Seigniorage) را از دست میدهد و در عوض خود حق الضرب به دیگران می پردازد.
- مؤثریت پرداخت ها را صدمه میزند.
- هنگام بروز بحران خطر نقدینگی را بیشتر می سازد.

دالر زدایی (De-dollarization):

اقداماتی که مسؤولین بانک مرکزی یا مسؤولین مربوطه جهت از میان برداشتن دالر زایی بکار میبرند بنام دالر زدایی یاد میشود که طرز برخورد کشور ها با این پدیده متفاوت است. واضح است که ریشه یابی عوامل دالر زایی و راهکار های مناسب جهت از میان برداشتن آن مسؤولین را در پیشبرد دالر زدایی کمک میکند، اقدامات عجولانه بدون در نظر داشت پیامد های ناگوار آن نه تنها موفق نخواهد بود بلکه به اعتبار مسؤولین و سیاست های آنها نیز صدمه خواهد زد. راهکار های دالر زدایی که اکثراً نتایج

ملموس بیار آورده اند:

برای مقابله با دالر زایی و مهار آن راهکار های توصیه شده است که قرار ذیل اند:

- مصارف دولت به پول ملی صورت گیرد.
- کمک های خارجی با پول ملی استفاده شود.
- پول ملی بر اسعار ترجیح داده شود.
- پرداخت ها باید با پول ملی صورت گیرد.
- قیمت ها به پول ملی اعلان گردد.
- به دارندگان اسعار نسبت به دارندگان پول ملی امتیاز داده نشود.
- اعطای قرضه به اسعار محدود و یا سقفی برای آن تعیین گردد.
- ذخایر الزامی بر اسعار نسبت به پول ملی بالا برده شود.

اجرای هفت راهکار فوق سبب بلند رفتن تقاضای پول ملی و ترویج پول آن خواهد شد و بلند بردن ذخایر الزامی بانکها را تشویق به جلب بیشتر سپرده ها به پول ملی خواهد کرد.

راهکار های نا موفق:

بدون در نظر داشت وضعیت کشور و اقدامات مؤثر جهت بهبود وضعیت اقتصادی صلاح نیست تا مسؤولین دالر زدایی اجباری را اعمال کنند.

تبدیل اجباری اسعار به پول ملی و تعلیق دسترسی به اسعار اعتماد مردم بر سیستم بانکی را کاهش و فرار سرمایه را

تشدید می بخشد، چنانچه در پاکستان و برازیل صورت گرفت.

مرور مختصر بر کشور هایی که دالر زدایی را انجام داده اند

پاکستان بعد از بحران سیاسی سال ۱۹۹۸ که با فرار سرسام آور سرمایه و کاهش ذخایر ارزی روبرو شد که در نتیجه مسؤولین را واداشت تا امتیازاتی که قبلاً به دارندگان اسعار خارجی در نظر گرفته بودند پس گیرند و یکجا با سیاست های تثبیت اقتصاد کلان برای مدت کوتاهی حساب های اسعاری را منجمد و نظارت را بر صرافان بیشتر ساختند. پس از مدتی کسانی که حسابات شان منجمد شده بود، اجازه یافتند تا دارایی هایشان را به پول ملی برداشت نمایند و یا در مقابل آن اوراق قرضه دولتی دالری را بخرند. افتتاح حسابات اسعاری ادامه یافت اما امتیاز مالیه دهی از دارندگان اسعار برداشته شد و با پیشبرد سیاست های تثبیت اقتصاد کلان اوضاع عادی گردید و اسعار نسبت به گذشته فیصدی کمتری را از مجموع سپرده ها تشکیل میداد.

در پولند پس از نرخ بالای تورم و پایین آوردن مکرر ارزش پول ملی در سال های نود میلادی، این کشور یک سلسله اصلاحاتی را روی دست گرفت، در کنار آزاد سازی سکثور مالی و اتخاذ سیاست تثبیت اقتصاد کلان، تکتانه پول ملی را نسبت به اسعار بلند برد که منجر

به پایین آمدن فیصدی سپرده‌های اسعاری گردید.

همچنان مصر با اتخاذ سیاست تثبیت اقتصاد کلان و اصلاحات بانکی دالر زدایی را موفقانه انجام داد. مسؤولین اصلاحات مالی و پولی را جهت کاهش تورم انجام دادند که باعث کاهش قابل ملاحظه تورم، بلند رفتن نرخ تکتانه حقیقی و کاهش سپرده های اسعاری گردید.

دالرزایی و دالر زدایی در افغانستان نابسامانی های سه دهه گذشته در افغانستان که خسارات بیشماری بر پیکر اقتصاد افغانستان وارد نمود، واضح است که پول افغانی از آن در امان نمانده و متحمل فراز و نشیب های شده است که سر انجام کاهش ارزش پول افغانی، تورم بلند و دیگر مشکلات را به دنبال داشت که باعث شد تا مردم به پول های نسبتاً با ثبات روی بیاورند.

با بمیان آمدن اداره مؤقت، جامعه جهانی متعهد کمک های زیادی به افغانستان شد، اما نگران کم رنگ شدن مؤثریت کمک ها به سبب مشکلات پول افغانی بود، نظر کارشناسان صندوق بین المللی پول این بود تا در افغانستان دالر زایی رسمی مؤقتی صورت گیرد که مردم بتوانند که در پهلوی پول افغانی از دالر نیز در داد و ستد استفاده کنند و دولت پرداخت هایش را به دالر انجام دهد، اما نظر مقامات وقت

افغانستان این بود که با وجود مشکلات باید از پول افغانی استفاده بعمل آید چون نشانه استقلالیت و وحدت ملی است. بالاخره پول های دولت های گذشته با پول جدید تعویض گردید و نشر پول جدید بمتابه دمیدن روح بر پیکر پول افغانی بود، د افغانستان بانک با پیروی از سیاست ارزی شناور مدیریت شده از سال ۲۰۰۲ بدینسو جهت نگهداشت ارزش پول افغانی در حد مناسب و جلوگیری از تورم پولی، لیلام اسعار و اوراق بهادار را آغاز نمود که پول افغانی در مقایسه با پول بعضی از کشور های همسایه نسبتاً ثابت نگهداشته شده است اما با وجود این دستاورد، چالش های نیز فراروی آن قرار دارد. کسر تجارتي و مالی، مشکلات امنیتی و عدم رشد سکتور های اقتصادی در کشور بدون شک ارزش پول افغانی را زیر فشار قرار میدهد.

ارقام احصائیه پولی و مالی نشان میدهد که از دسبمر سال ۲۰۰۷ بدینسو اوسط سپرده های اسعاری مردم نزد بانکهای تجارتي در حدود ۷۵ فیصد و سپرده های افغانی در حدود ۲۵ فیصد بود، با گذشت زمان فیصدی سپرد های اسعاری تدریجاً سیر نزولی و سپرده های افغانی عکس را طی می نمود که در ماه فبروری سال ۲۰۱۲ فیصدی سپرده های اسعاری مردم به ۶۳.۷۴ و

فیصدی سپرده های افغانی مردم به ۳۶.۲۶ رسید که ازدیاد اعتماد مردم بر پول افغانی را نشان میدهد.

جمع بندی:

دالر زدایی دوامدار و پایدار مستلزم از میان برداشتن عوامل دالر زایی و بهبود وضعیت اقتصادی میباشد تا پول ملی ثبات پیدا نموده وظایفش را بخوبی انجام دهد، نرخ پایین تورم و ثابت نگهداشتن آن باعث تقویت اعتماد بر پول ملی گردیده نیازمندی نگهداشت اسعار خارجی را تا حد زیاد مرفوع میسازد. با وجود اتخاذ سیاست های معقول اقتصادی نمیتوان دالر زایی را بصورت کامل از میان برداشت ولی تا حدی زیادی میتوان آنرا کاهش داد. جهت بهبود وضعیت اقتصادی لازم است تا بخش های دیگر اقتصاد فعال و مؤثر باشند. در حالی که دیگر بخش های اقتصادی رشد قابل ملاحظه نداشته باشند، بانک مرکزی با وجود اتخاذ سیاست های معقول پولی قادر به پیشبرد موفقانه دالر زدایی نخواهد بود. □

منابع:

1. Dedollarization by: Annamaria Kokenyne, Jeremy Ley, and Romain Veyrune-IMF
2. Reconstruction of Afghanistan: Rebuilding a Macroeconomic Framework for Reconstruction and growth, 2003, IMF
3. Monetary section of MPD

از روز جهانی کودک در د افغانستان بانک تجلیل بعمل آمد

بنام یونسف که در ابتدا انجمن بین المللی ویژه کودکان سازمان ملل متحد یاد می شد، نام گذاری و تأسیس نمود". یونسف بحیث یک انجمن حمایت کننده کودکان در ساحات تعلیم و تربیه، نیازمندی های اولیه آنها، ترغیب و تشویق والدین در خصوص تربیه فرزندان، کاهش بیماری و مرگ و

در اواخر برج جوزای سال روان طی محفل پرشکوهی از روز کودک در تالار کنفرانس های د افغانستان بانک تجلیل بعمل آمد. درین محفل محترم الحاج محمد عیسی طراب معاون دوم د افغانستان بانک، آمرین دیپارتمنت ها و کارمندان د افغانستان بانک، کودکان و معلمین کودکستان محل کار د افغانستان بانک اشتراک نموده بودند.

در ابتدای این محفل محترم الحاج محمد عیسی طراب معاون دوم د افغانستان بانک بعد از ابراز تبریکی به کودکان در رابطه به تاریخچه این روز صحبت نموده گفت: "در سال ۱۹۴۶ بعد از جنگ دوم جهانی در اروپا، شورای سازمان ملل متحد به منظور حمایت از کودکان، سازمانی را

میر کودکان، حمایت کودکان در هنگام جنگ و حوادث طبیعی و ... فعالیت می نماید.

محترم طراب افزود: کودکان منحصیث نو نهالان جامعه باید در فضای سرشار از خوشبختی، محبت و دور از فقر و بدبختی بزرگ شوند و والدین مسؤول تأمین تمام نیازمندی های کودکان شان اعم از نیاز های مادی و معنوی میباشند تا آنها را حمایت نموده و یک طفل سالم به جامعه تقدیم نمایند تا آنها در سایر عرصه ها به وطن و جامعه خود خدمت نمایند.

رسول اکرم (ص) فرموده است (با کودکان خود محبت کنید و نسبت به آنها ترحم نمائید. وقتی به آنها وعده دادید، وفا کنید) با توجه به فرموده پیغمبر اسلام (ص)، اسلام دین انسان سازی است که بر اساس آن تربیة انسانها از سنین کودکی ارزش خاص دارد و به والدین توصیه می نماید که به تمام ابعاد و ضروریات کودکان توجه داشته باشند و انسان وارسته و شایسته را تحویل جامعه بشری نمایند.

در کشور های عقب مانده و جنگ دیده اطفال از همه نعمات زندگی محروم بوده، به کار های شاقه و طاقت فرسا گماشته شده و نفقه فامیل را به عهده دارند که متأسفانه در کشور ما نیز جنگ های چند دهه گذشته بی اثر نبوده و اطفال از نعمات تعلیم و تربیه، صحت و سایر کمک های اولیه بدور مانده و از حقوق اساسی شان چندان بهره مند نشدند و حتی تعدادی از والدین و بزرگان هم مسؤولیت کمتر در قبال کودکان حس می نمودند، ولی خوشبختانه در طول دوازده سال گذشته اکثریت نیازمندی های کودکان چه در عرصه تعلیم و تربیه و چه در عرصه های دیگر مرفوع گردیده است.

محترم معاون دوم د افغانستان بانک در قسمت دیگری صحبت های خود گفت: هیئت عامل د افغانستان بانک برای بهبود امور کودکستان محل کار د افغانستان بانک بصورت پیگیر از بخش های رهائشی، تدریسی و مواد غذایی کودکان کنترول می نماید که خوشبختانه امروز به مناسبت روز جهانی کودک تعمیر جدید کودکستان د

افغانستان بانک افتتاح و به بهره برداری سپرده میشود، این تعمیر در محوطه د افغانستان در دو طبقه با داشتن یک سالون، دو اتاق خواب، چهار اتاق درسی، یک اتاق کاری، تشراب ها و آشپزخانه عصری اعمار شده و تجهیزات آموزشی و تفریحی برای کودکان نیز مهیا گردیده است.

بعداً محترم عبدالصیر بکتاش مدیر عمومی خدمات و خانم ماریا دلری معلمه کودکستان در رابطه به بزرگداشت از روز کودک و نقش آنها در جامعه مختصراً سخنرانی نمودند.

متعاقباً تعمیر جدید کودکستان محل کار د افغانستان بانک توسط محترم الحاج محمد عیسی طراب معاون دوم د افغانستان بانک با قطع نوار افتتاح و به بهره برداری سپرده شد و همچنان جهت تشویق کودکان محل کار د افغانستان بانک به دروس و تعلیمات ابتدایی شان تحایفی از جانب هیئت عامل د افغانستان بانک اهدا گردید. ■

اسلامي بانکداري ته نوي پاملر نه

محمد حليم (ستانکزي)
د اسلامي بانکداري چارو کارپوه

څخه راوتلی شي چې نه یوازې مالي سیستم بې باوره کوي بلکې خپله اوږد مهاله گټه (ربا) هم ټینګ نشي ساتلای او وجه یې درې عوامل دي، یو یې د گټې او تاوان شریکولو (PLS) نشتوالی دی. دویم یې د مشتقونو په اندازه کې پراختیا ده، په ځانگړې توگه د کرډېټ د مبادلي عیارونه یا Credit Default Swaps، د تضمین شوې قرضې تعهدات یا Collateralize Debt Obligation، د سودي مبادلي نرخ یا Interest rate swaps، د سودي نرخ راتلونکي یا Interest rate

ستونزې په راتلونکي کمې کړي. اصلاً، د سنتي ماليې د اصل په بنسټ د اقتصادي کړکيچ بنسټيز لامل د پيسو د توليدولو اړتيا او پور ورکول دی پرته له دې چې ارزښت لرونکي څيزونه د بشر د استفادې لپاره توليد کړي. د بنيادي يا بنسټيزو لاملونو پرته ناشونې ده چې د دې ستونزو د حل لپاره یو منظم سیستم ولرو. که د اقتصادي کړکيچ مهم وجوهاتو ته وکتلای شی نو مهمه ونډه پکې د بانکونو ډېر زیات او بې احتیاطه پورونه دي. دلته پوښتنه پيدا کيږي چې څنگه بانکونه د دې ستونزې

اوسنی اقتصادي کړکيچ چې له ۱۹۳۰ میلادي کال راهیسې د ملگرو ملتو څخه پیل او د نړۍ نورو برخو ته د ډالري اسعارو د ارزښت په سپمولو سره د یو کلک گوزار په بڼه دی. تر اوسه پورې د 3 تریلیونو ډالرو څخه زیات د دغه سختی ستونزې د حل لپاره کارول شوي دي. سره له دې، کیدای شي دغه کړکيچونه نړیوال اقتصاد د اوږد مهاله لویو ستونزو سره مخ کړي. نو د دې لپاره داسې یوه نوي معمار ته اړتیا ده چې وکولای شي د داسې اقتصادي کړکيچونو

اووم کال، دری اویایمه گټه، د چنگاښ میاشت

Futures، د وړاندې شوې نرخ تړون يا Forward rate agreement او د راتلونکي تړون انتخاب يا Option on Future contracts دي. دريم يې د (Too big to fail) مفکوره ده چېرته چې د با اعتماد او سترې مالي ادارې په ناکامېدو سره د هېواد اقتصاد ته لوی ګوزار وي او د هېواد مرکزي بانک ته اړتيا وي چې د کړکيچ په مهال د دوی ملاتړ وکړي.

د سودي نرخ راتلونکی او د راتلونکي تړون انتخاب يو ترتيب دی چېرته چې پور اخيستونکی او پور ورکونکی د ربا سره تړلي وي او سودي مبادلې نرخ اصلاً د دوو کسانو تر منځ د غير ثابت (Float) ربا نرخ لپاره ثابت (Fixed) ربا نرخ ټاکي. يعنې د مودې په بشپړېدو سره هغه خيالي مبلغ چې په پيل کې موافقه شوې وې ورته ورکوي. عجيبه خبره دا ده چې اصلي مبلغ په سودي مبادلې نرخ کې نه مبادله کېږي.

وړاندې شوي نرخ تړون د دوو پلاوو تر منځ د ټاکلې مودې او د ټاکلې راتلونکي نېټه لپاره د ربا پر نرخ توافق دی. يعنې دا يو قرارداد دی چېرته چې د قرارداد په پایله کې يوه خوا د ربا ثابت نرخ لاسته راوړي او بله خوا د ربا متحول نرخ په راتلونکي کې

لاسته راوړي. خو د دواړو خواوو تر منځ داسې ژمنه ونه شوه چې په هغې کې د دواړو خواوو تر منځ اصلي پيسې ليرېدول شوې وي، يوازینی خبره چې د دوی تر منځ وشوه د ثابت او غير ثابت ربا نرخ ؤ. د دې ترڅنګ، د ۲۰ کلونو راهيسې بانکي او غير بانکي مالي ادارو په سل ګونو بيليونه ډالره په خپله شتمنی کې د کاغذ په خوځولو سره جوړې کړي دي.

د ۳۰ کلونو راهيسې، زياتره مالي فعاليتونه د حجم، پراختيا او جلوبلو له نظره د اسلامي ماليې تر سيوري لاندې مخ پر وړاندې تللي او په نړيواله مالي کړۍ کې يې پياوړی ځای موندلی د دې ترڅنګ د چټک صنعتي پرمختګ په څېر له تيرو 30 کلونو راهيسې اسلامي بانکدارۍ خپله کلنی پراختيا د دوه رقمه اندازې ته رسولې ده.

سره له دې، د نړيوال اقتصادي کړکيچ پر وخت کې د اسلامي بانکدارۍ لرونکي هېوادونه دېر بڼه فعاليت کړي دي. د زويه او د بينکر ميګزین د وړاندې شوي راپور سره سم د اسلامي بانکونو شتمنی د ۱۸.۴٪ په اندازه د تېر کال راهيسې اوچته شوې ده، يعنې په ۲۰۱۱ کال کې ۱۰۷۵.۹ بيليون ډالر او

په ۲۰۱۲ کال کې ۱۲۷۳.۶ بيليون ډالر و، همدارنګه په ۲۰۰۸ کال کې ۶۳۹ بيليون ډالر او په ۲۰۰۹ کال کې ۸۲۲ بيليون ډالره چې د ۲۸.۶٪ ډالرو په اندازه د اسلامي بانکدارۍ شتمنی اوچته شوې وه. همدارنګه يو څو ځانګړو لاندې اسلامي بانکدارۍ لرونکي هېوادونو ته نظر اچوو:

GCC هېوادونه: د اسلامي بانکدارۍ له ټولې شتمنی څخه د GCC هېوادونو شتمنی ۲۵۳.۲ بيليونه ډالره يا ۴۲.۹٪ په انډول

ايران: لويه ونډه لرونکی هېواد چې له ټولې شتمنی څخه د ۳۵.۶٪ په اندازه. ماليزيا: د ټولې شتمنی څخه ۱۰.۵٪ ونډه لري.

برتانيا: د ټولې شتمنی څخه ۲.۵٪ ونډه لري.

په همدې نږدې څو کلونو کې اسلامي بانکدارۍ په استراليا، جاپان، کاناډا، چين، فرانس او روس کې هم رايج شوې ده. جرمني ۵ (پنځه) کاله مخکې اسلامي سکوک ویشلي دي. او زياتره د لندن، توکيو، هانګ کانګ، سنگاپور، ماليزيا، بهرين او دوبي سرمایه اسلامي ماليې ته تېدليري.

پاکستان کې غير سودی بانکي سيستم په ۱۹۸۰س کلونو کې د يو ډول هيلې

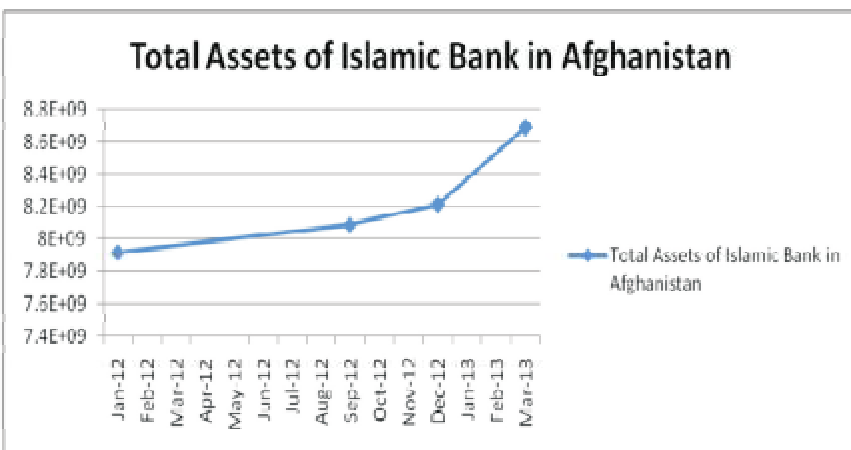
هېوادونو په څېر ضربه نده لیدلې، په افغانستان بانک کې د اسلامي بانکداری دپارتمنت څخه لاسته راغلي، څرګندوي چې اسلامي بانکداری بشپړه شتمنی په کال ۲۰۱۲ کې ۸,۶۸۷,۰۷۰,۸۷۰ بنودلې او که د دا شمېرنې (ارقام) بنایي چې اسلامي بانکداری په افغانستان کې بڼه فعالیت او لاسته راوړني لري. نو که چېرې وغواړو چې افغانستان کې یو پیاوړی نظام عملي کړو نو دا یو ډېر بڼه فرصت دی، ځکه چې تر اوسه په افغانستان کې داسې بشپړ نظام وجود نلری. په خپل مالي نظام کې اسلامي بانکداری او مالیې تعرف به د

کې د خبرو اترو څخه وروسته دوی تر اوسه کوم ځانګړی قانون د اسلامي بانکداری چارو پر مخ بیولو لپاره نه لري، چې د هغې په رڼا کې دوی پر اسلامي بانکونو د اسلامي بانکداری قانون پلي کړي. نو په کار دا ده چې د اسلامي بانکداری چارو قانون طرحه او تصویب شی او د هغې په رڼا کې نوموړي دپارتمنت ته وده او پرمختیا ورکړي تر څو هغوی په نوښتګره توګه وکولای شي دغه نوی بهیر ته چې په اقتصادي او بانکي چارو کې مهم رول لری په سمه او ګټوره توګه لوری ورکړي. افغانستان د نورو هېوادو په څېر هم د اقتصادي کړکېچ بڼکار شوی ؤ (په

ګیري یعنې بیع العناء پر اساس معاملې کېدلې، خو بیا وروسته په ۲۰۰۲ کال کې د اسلامي بانکداری نوې تګلاره چې د سنتی بانک تر څنګ موازی روانه وه، خپله کړای شوه او دوه ډوله بنسټونه جوړ شول. بشپړه اسلامي بانکداری او د سنتی بانکونو یو برخه چې اسلامي بانکداری یا Islamic Banking Window چې په کال ۲۰۰۹ کې څه نا څه ۵۵۱ نمایندګیو د اسلامي بانکداری کارونه پر مخ بیول، همدا لامل وو چې نوموړي هېواد د اقتصادي بحران پر مهال کومې لویې ستونزې سره مخ نشول. دغه نمایندګی په کال ۲۰۱۲ کې د ۸۴۰ څخه هم مخکې ولاړې، دغه لوی توپیر بڼکارندوی ده چې له اسلامي بانکداری نظام څخه دوی په کومه کچه ګټې لاسته راوړي دي.

همدارنګه په افغانستان کې د اسلامي بانکداری فرهنگ په اوس وخت کې پېل شوی دی او الحمد الله نن ورځ په افغانستان کې ځینې بانکونو اسلامي بانکداری پروسه مخکې وړي، نو په کار دا ده چې په دې بخش کې کلکه پاملرنه وشي.

وروسته له اسلامي بانکداری دپارتمنت سره د مرکې او په یو روزنیز پروګرام

افغانستان یوه ستره لاسته راوړنه وي او په راتلونکي کې به مو د ډېر ناخوالو مخه نیولې وي. □

ځانګړې توګه په کال ۲۰۰۹ کې) دا چې اسلام سود (ربا) حرام ګرځولی دی، نو د نورو غیرې اسلامي

با حفظ و نگهداشت درست پول، از هزینه چاپ مجدد آن می توان جلوگیری کرد

یما عقیف

می گردد که نباید در حفظ و نگهداشت آن از جانب مردم غفلت و سهل انگاری صورت گیرد، ولی متأسفانه دیده می شود که از جانب بعضی از مردم در نگهداری درست از آن غفلت صورت گرفته که این روند نا مطلوب سبب مندرس شدن قبل از وقت بانکنوت ها شده و مشکلات عدیده ای را هم برای مردم در پروسه داد و ستد و هم برای

ارزش پول افغانی، سبب افزایش قدرت خرید مردم و اعتماد مردم به پول جدید گردید و استفاده از آن به جای اسعار آهسته آهسته سیر صعودی را پیمود.

روند چاپ و نشر پول با در نظر داشت رشد اقتصادی کشور و همچنان مندرس شدن بانکنوت های در چلند صورت میگیرد و در چاپ آن هر چند سال بعد، پول زیادی از منابع عایداتی دولت، هزینه

پول افغانی منحصیث هویت ملی ما بشمار میرود که به شکل بانکنوت و سکه وجود داشته و در معاملات روزمره اقتصادی و در داد و ستد پولی مورد استفاده قرار می گیرد.

با تصویب و توشیح قانون د افغانستان بانک و اصلاحات در سیستم بانکداری افغانستان در دهه گذشته، د افغانستان بانک منحصیث بانک مرکزی کشور، گام هایی مؤثری را به منظور اصلاحات و ریفورم پولی برداشت و بر اساس آن دست به چاپ و نشر پول جدید زد، که این امر به بحران پولی سه دهه گذشته که دامنگیر اقتصاد کشور گردیده بود نقطه پایان گذاشت. پول جدید جاگزین بانکنوتهای قبلی که با ارزش های متفاوت و گوناگون موجود بود گردید، نرخ تورم کاهش و نرخ مبادله در مقابل سایر ارزها، بخصوص پول های کشور های منطقه افزایش یافت که افزایش

هزینه مجدد میگردد جلوگیری و پول آنرا در راه های دیگری جهت رشد و توسعه زیربنای اقتصادی و سایر پروژه های اقتصادی کشور به مصرف رساند.

با ایجاد زیر بنایایی چون بند های برق، احداث سرک ها و ... زمینه هر چه بیشتر سرمایه گذاری مهیا و همچنان کسب کار و تجارت رونق یافته و می تواند کشور را به سوی رشد و انکشاف اقتصادی سوق دهد.

در اخیر با توجه به موضوعات فوق از همه هموطنان عزیز خواهشمندیم تا در حفظ و نگهداشت درست پول افغانی کوشا باشند و از عواملی که سبب فرسوده شدن زود هنگام بانکوتها می شود، جلوگیری و مسؤولیت خود را در قبال بانکوت های افغانی منحصت سرمایه ملی ما انجام دهند تا از هزینه زیادی که بالای آن صورت می گیرد، جلوگیری گردد. در صورتیکه مردم توجه جدی در حفظ و نگهداشت پول نکنند به مرور زمان در مقدار پول های مندرس افزود شده و هزینه بیشتری برای چاپ مجدد آن بر سیستم پولی و بانکی کشور تحمیل میشود و مردم نیز در داد و ستد اقتصادی خود به مشکلات مواجه خواهند شد. □

با در نظر داشت مسائل فوق د افغانستان بانک منحصت بانک مرکزی کشور همواره تلاش نموده است تا به وسیله ابزار مختلف و آگاهی دهی از طروق مختلف فرهنگ حفظ و نگهداری پول را به آن تعداد از مردم که در حفظ و نگهداری بانکوت های افغانی سهل انگاری و غفلت می ورزند، برساند که میتوان از پخش و نشر اعلانات تلویزیونی، رادیویی، مجله بانک نشریه د افغانستان بانک، برنامه های آموزشی در زون های هفت گانه د افغانستان بانک و غیره یاد آوری نمود که با راه اندازی این پروگرام ها، خوشبختانه تا حدی فرهنگ حفظ و نگهداری پول در مرکز و سایر زون های کشور به شکل خوبی رشد نموده است تا جاییکه دیده می شود جوانان و اکثریت مردم کشور از بکس های جیبی جهت حفظ و نگهداری درست از پول استفاده می نمایند که این عمل سبب شده تا بانکوتهای افغانی اضافه تر از وقت تعیین شده در بازار ها در جریان قرار گیرند، در صورتیکه اتباع کشور در حفظ و نگهداشت درست از آن هر چه بیشتر تلاش نمایند، می توان از رقمی زیادی که بالای چاپ آن

سکتور بانکی بالاخص بانک مرکزی کشور از لحاظ مصارف چاپ، نشر، جمعآوری پول های مندرس و سرانجام حریق به بار می آورد.

طوریکه دیده می شود، بانکوتهای در دوران به شکل بسیار نامناسب در بازار ها قرار داشته و تعدادی از مردم اهمیت چندانی به نحوه نگهداری درست پول نمی دهند، در حالیکه شیوه درست نگهداری پول کار چندان دشوار نبوده و با روش درست می توان از آنها نگهداری و به عمر آن افزود و همچنان از هدر رفتن پول های که بالای چاپ دوباره آن هزینه می گردد، جلوگیری کرد.

بهترین شیوه جهت نگهداری بانکوتها، بکس جیبی است ولی بعضاً دیده می شود که تعدادی زیاد از مردم، علاقه ای به استفاده از بکس جیبی ندارند و به همین دلیل پول را به بدترین شکل در جیب هایشان نگهداری کرده و بعضی هم آنرا منحصت کتابچه یادداشت، دفترچه نمرات تیلیفون و غیره اشتباه گرفته و در آن یادداشت های خویشرا می نویسند، البته باید گفت که این همه به دلیل ضعف فرهنگ استفاده از پول در کشور می باشد.

سوداگریز بانکونه

Commercial Banks

محمد داوود نیازی

نقطه کې بانکونه اساسي نقش لري، ځکه بانکونه دي چې عام خلک د رسنيو له لارې، هڅوي ترڅو په کورونو کې زېرمه شوې پیسې بانکونه ته په بیلا بیلو حسابونو (جاري حساب، میعادي حساب، مضاربت او ...) ورکړي او دغه غیرې تولیدي سپماپه تولیدي سپما بدله کړي چې دغه مبادله د سوداگریزو بانکونو په وسیله تر سره کېږي، ورسره پیسې په اقتصادي جریان کې لویږي، د اقتصاد په بیلا بیلو څانگو لگول کېږي؛ چې له یو خوا عامو خلکو ته گټه رسوي او له بلې خوا د پیسو د عدم تعادل مخه نیول کېږي. سوداگریز بانکونه هغه بانکونه دي، چې په مستقیم ډول د موسساتو، سازمانونو او عامو خلکو په چوپړ کې دي او د بانکي سیستم مهمه حلقه تشکیلوي. سوداگریز بانکونه له مشتریانو سره سوداگریزې اړیکې لري او د کړنو اړه موخه یې د گټې لاسته راوړل دي؛ د بانکي قوانینو پر اساس سوداگریز بانکونه د پیسو کاروبار کوي، د عامو خلکو سپما شوې پیسې د امانت په ډول اخلي، اړمنو خلکو ته یې د پور په ډول ورکوي، په کم سود امانتونه ترلاسه کوي او په زیات سود یې ورکوي، چې د دواړو

سوداگریز بانکونه د یو هېواد په اقتصادي پرمختګ کې مهمه ونډه لري. که په یو هېواد کې سوداگریز بانکونه شتون ونلري نو د هغو هېوادونو اقتصادي پرمختګ له خنډ سره مخامخ کېږي او په اسانۍ سره نشي کولای چې خپل اقتصادي پرمختګ ته ادامه ورکړي.

دا چې سوداگریز بانکونو د پرمختګ عامل دي، نو په ډیرې پرمختیایي هېوادونو کې عام خلک پیسې سپموي چې دغه سپماوې په دوه ډوله دي:

تولیدي سپما: عبارت له هغې سپما څخه ده چې د بیلا بیلو اقتصادي کړنو په تمویل کې ترې استفاده کېږي او په اقتصادي پرمختګ کې ونډه لري.

غیرې تولیدي سپما: په دې ډول سپماوو کې پیسې له اقتصادي جریان څخه وځي، په پیسو کې عدم تعادل را منځته کېږي، بانکونه له تادیاتي ستونزو سره مخامخېږي او د پیسو د کمښت سبب ګرځي. په دې ډول سپماو کې، عام خلک پیسې په کورونو کې زېرمه کوي.

له بلې خوا "کپنز" د غیر تولیدي سپما په هکله وايي "همدا غیر تولیدي سپما ده چې په اقتصاد کې د پیسو د عدم تعادل سبب ګرځي" همدارنګه د اقتصاد د علم له نظره پانګه د تولید یو عامل دی چې د سپما پر اساس را منځته کېږي او په دې

هېوادونه د اسلامي اقتصادي نظام د دودولو لپاره دغه ډول حسابونه پرانيزي.

د پورونو ورکړه (**Advancing Loans**) بانک اړمنو خلکو ته پورونه ورکوي او سود پرې لاسته راوړي چې دغه سرچينه د بانک لپاره د عايد د لاسته راوړلو تر ټولو ستره سرچينه ده. بانک له عامو خلکو څخه را ټولې شوې پيسې يو کم مقدار د ځان سره ساتي او نورې پيسې په پورونو ورکوي چې دغه پورونه بيلا بيل ډولونه لري:

غوښتونکي پورونه **Demand Loans**: دا ډول پورونه چې بانک هر وخت وغواړي بيرته يې تر لاسه کولای شي او عموماً هغه چاته ورکول کېږي چې ښه اقتصادي وضع ولري.

لنډ مهاله پورونه **Short Term Loans**: دا ډول پورونه تر دريو مياشتو پورې کوچنيو کاروباري افرادو ته ورکول کېږي.

اوږد مهاله پورونه **Long Term Loans**: اوږد مهاله پورونه له شپږو مياشتو څخه د زيات وخت لپاره هغه چاته ورکول کېږي چې زياته پانگه ولري.

نغده پورونه **Cash finance**: دا

سودونو تر منځ تفاوت د بانک گټه تشکيلوي.

سوداگريز بانکونه په ډيری پرمختللو هېوادونو کې مشريانو ته مالي اړتياوې برابرې چې د گټې په موخه د بانک دندې سرته رسوي عام خلک خپلې اضافې پيسې بانک ته د امانت په ډول ورکوي او په بدل کې يې سود اخلي. بانک هم اړمنو خلکو ته (صنعتگرو، سوداگرو، کروندگرو) ته پيسې د پور په ډول ورکوي، دوی هم په بدله کې سود اخلي چې د دواړو سودونو تر منځ تفاوت د بانک گټه تشکيلوي او له همدې گټې بانک خپل لگښتونه پوره کوي. سوداگريز بانکونه له هغو خلکو څخه چې پانگه ولري او د کاروبار جوگه نه وي پانگه اخلي کاروباري خلکو ته يې ورکوي چې پدې برخه کې بانک لاندې دندې سرته رسوي:

اساسي دندې (**Basic functions**):

د اماناتو ترلاسه کول **Receiving Deposits**: بانک په بيلا بيلو ډولونو امانتونه مني چې ځينې يې په لاندې ډول دي:

روان حساب (**Current Account**): په دغه ډول حساب کې شخص کولای شي چې هر وخت له خپل حساب څخه پيسې وباسي. روان حساب لرونکي ته سود نه ورکول کېږي؛ بلکې بانک ترې يو مقدار پيسې د بانکي کمیشن په نوم هم اخلي، ځکه بانک دغه پيسې د ځان سره نشي ساتلای او نه يې چا ته د پور په ډول ورکولای شي. دې ډول حساب لرونکي ته ډيری وخت چک بوک هم ورکول کېږي.

سپما حساب (**Saving Account**): د عامو خلکو د هڅونې په موخه دغه ډول حساب په ډېرو لږ و پيسو پرانيستل کېږي او سود پرې هم ورکول کېږي. د دې ډول حساب لرونکي کولای شي په اونۍ کې دوه ځله او په مياشت کې لس ځله له خپل حساب څخه پيسې وباسي، د بانک گټه پدې ډول حسابونو کې دا ده چې لږې پيسې راټولوي او په توليدي کارونو يې لگوي.

ميعادي حساب (**Fixed Deposits Account**): دا ډول حسابونه تر يو معلوم وخته پورې پرانيستل کېږي، چې حساب لرونکي نشي کولای له دې وخت څخه مخکې، له خپل حساب څخه پيسې وباسي. دا چې د دې ډول حساب وخت معلوم وي؛ نو سود يې هم د نورو حسابونو په نسبت ډير وي.

د گټې او تاوان حساب (**Profit and Loss Share account**): دغه ډول حساب لرونکي له بانک سره په گټه او تاوان کې شريک وي. اسلامي

بیا دغه پانگه کاروباري افرادو ته ورکول کېږي نو همدلته د پانگې نقل رامنځته کېږي.

د کورونو جوړول House Building: سوداگریز بانکونه عامو خلکو ته ځانگړي پورونه ورکوي، تر څو د هستوگنځایونه جوړ کړي.

د تولید زیاتوالی Increase in Production: سوداگریز بانکونه د کرنې، صنعت، ټرانسپورت او سوداگری سکتورونو ته پورونه او پانگه مهیا کوي چې ورسره سکتورونه پرمختگ کوي او د سکتورونو له پرمختگ سره د تولید په حجم کې زیاتوالی راځي.

د استازي خدمات Agency Services: د مشتریانو په وصیت لیکونو عمل کول، د کمپنیو د ونډو خرڅول، د مالیه ورکړه، د بیمې ورکړه، د چکونو قبولول او ادا کول، د بلونو (برېښنا، غاز، تیلیفون) ادا کول، سوداگریز بانکونه د لویو نندارو د پرمختگ لپاره هم مالي مرستې کوي.

د بهرنی سوداگری په پرمختگ کې Foreign Trade Promotion: سوداگریز بانکونه واردونکو سوداگرو ته بهرنی اسعار چمتو کوي تر څو هغوی پرې واردات وکړي چې ورسره سوداگری پرمختگ کوي. ■

ډول پورونه بانک خپلو مشتریانو ته د اجناسو د تولیدیا کړو لپاره په نغد ډول ورکوي او یوازې پر هغه برخه یې سود ورکوي چې مصرف کړې یې وي.

اضافه حصول Over Draft: له اضافه حصول څخه مراد جاري حساب لرونکي ته تر یو خاص حده پورې له خپل حساب څخه علاوه د پیسو د ویستلو حق ورکول کېږي او یوازې پر هغه برخه یې بانک سود اخلي چې لگولې یې وي.

د بانک فرعي دندې Secondary Functions:

د ارزښتناک اشیاء ساتل Security: سوداگریز بانکونه د عامو خلکو ارزښتناک توکي له ځان سره ساتي او سود پرې لاسته راوړي لکه: سره زر، وصیت لیکونه، اسناد، دکورونو قوالې او نور...

باور لیک Letter of credit: باور لیک یو ډول سند دی چې د مشتري د غوښتنې پر بنسټ د بانک لخوا پرانیستل کېږي؛ د باور لیک په پرانیستلو کې بېلا بېلې خواوې شاملې دي. کله چې مشتري او پلورنکی سره سلا ته ورسیري، پدې وخت کې مشتري له کمپنی څخه invoice اخلي او بانک ته یې وړي، بانک هغه ته باور لیک پرانیزي.

په باور لیک کې شاملې خواوې له (مشتري buyer، بانک Issuing Bank او Advising Bank) څخه عبارت دي. یوازې سوداگر کولای شي چې باور لیک پرانیزي.

د مشورې چوپړتیاوې Advisory Services: سوداگریز بانکونه پانگه والو ته د کاروبار په هکله مشورې او لارښوونې کوي چې په دې سره په هېواد کې پانگونه ډیرېږي.

د پیسو لیږد Money Transfer: سوداگریز بانکونه له یو ښار څخه بل ښار ته، له یو هېواد څخه بل هېواد ته د پیسو د لیږد دنده سرته رسوي. که سوداگریز بانک دغه دنده سرته ونه رسوي؛ نو کیدای شي چې د پیسو د لیږد په وخت کې پیسې له بېلا بېلو ستونزو (غلا، چور، ورکېدو) سره مخامخ شي.

سفري چک Travelers Cheque: سوداگریز بانکونه خپلو مشتریانو ته د سفري چکونو اسانتیاوې هم برابرې، تر څو د سفر په وخت کې له ستونزو سره مخ نشي او په اسانۍ سره وکولای شي چې چک په نغده بدل کړي.

د پانگې په لېږد کې زیاتوالی Mobility of Capital: کله چې عام خلک خپلې سپما شوې پیسې په بانک کې جمع کړي؛ دغه سپما په لویه پانگه بدلېږي او

د ظرفیت لوړوالی او د پوهې لګښت

څلورمه برخه

د ظرفیت غوښتونکی پرمختګ، په ټولو اقتصادي برخو کې لکه: حکومتدارۍ، خصوصي سکتور، مدني نهادونو، زده کړه ایزو موسسو او یا موسساتو کې پلي کیدونکی دی. د ۱۳۸۱ کال را پدېخوا د ظرفیتونو لوړوالی د افغانستان حکومت د پاملرنې مرکزي ټکی ګرځیدلی دی. د ملکي خدمتونو ظرفیت د پرمختګ له کچې سره سم د حکومت د عامه ادارې د ملا د تیر په توګه د خدمتونو اسانوونکي، موثريت او د هغه شمريت دی. د عامه ادارې د ارزښت په درک کولو سره، د ولسمشر

حامد کرزي په هغه وينا کې چې د ۱۳۹۱ کال د غويي په ۱۳ نېټه يې د شکاګو په کنفرانس کې درلوده، داسې څرګندونې کړي دي: "په پاتې موده کې چې زه د نظام مشري پر غاړه لرم، په جدي توګه به د يو داسې عامه ادارې سيستم پياوړتيا او جوړولو لپاره چې غير سياسي، تخصصي، شفاف او د عامه خدمتونو کارکوونکو لپاره چې د وظيفوي مصئونيت د اصل پر اساس وي، خپلو هڅو او کوشښونو ته دوام ورکوم،" په افغانستان کې د عامه ادارې د اصلاحاتو بهير، د رتب او معاش د سيستم په معرفي؛ د مقرراتو، لوايحو او پاليسيو د اډانو په اصلاح کولو؛ او په ملي او محلي کچه د وړتيا په اساس له مقرریدو سره مهم پرمختګ کړی دی. د لومړيتوب لرونکی ملي برنامې (اغیزناکه او مشره حکومتداري) له لارې د برنامو تطبيق، په کليدي وزارتونو کې له غوښتونکي (مقتضي) اصلاحاتو څخه د حکومت داری د کلستر لاندې ملاتړ کوی. د کاري پروسيجرونو د ساده کولو په موخه به د ادارو په داخل کې کوشښونه پيل او د دولت په کچه به د بشري منابعو يو ښه مديريت جوړ شي. په دې برخه کې مهم اقدامات په لاندې ډول دي: د

ملکي خدماتو قانون؛ د اداري اجرائتو قانون او د اداري عدالت قانون نهایی کول؛ د پرمختیا د بهیر بشپړول او د رتب او معاشونو تطبیق؛ د عامه ادارې د سمونو د وروستي نسل پرمختیا او تطبیق.

د پام وړ پرمختګونو سره سره، اوس هم د ظرفیت کموالی په ځانګړې توګه د بودجې په لګښت او د پرمختیا له اصولو سره سم د خدماتو په وړاندې کولو او د لازمه برنامو په تطبیق کې یو جدي، دوامداره او ټاکلې ستونزه ده. د حکومتدارۍ په اډانه کې د عامه مالي مدیریت د برنامې موخه د دولت مالي ادارې په سیستم کې د بودجې د لګښت لوړول، د بودجې په لګښت کې موثريت او د دولتي ادارو په مالي چارو کې د رویتیا (شفافیت) پیاوړي کول دي. په دې ساحه کې مهمې ننگونې په ملي کچه د ظرفیت جوړونې ستونزې او په ټیټه کچه کې په ځانګړې توګه د پلان جوړونې، د بودجې د ترتیب، د مالي پیسو د اختصاص او د تمویلونکو لخوا په تمویل کې د ځنډ، د وزارتونو ترمنځ د همغږۍ او تفاهم، د تمویلونکي او ملي موسسو په برخه کې ننگونې او ستونزې رانغاړي. د افغانستان دولت ژمن دی چې د ولایتونو د پلان او بودجې جوړونې لړۍ

ته ښه والی، د اړوندو وزارتونو ظرفیت ته په ځانګړې توګه په مالي چارو، تدارکاتو او د پروژو په مدیریت کې پرمختیا ورکړي او لنډ مهاله بودجه یي جوړښت پیاوړی کړي، ترڅو له دې لارې وکولای شي د بودجې کچه ځانګړې او د هغه لګښت د ملي لومړیتوبونو سره سم عیار کړي.

خوځنده او فعال خصوصي سکتور:
د خصوصي سکتور پرمختیا د معیشت د کچې د لوړولو په موخه د دولت د پاملرنې مرکزي ټکی ګرځیدلی دی او حکومت ژمن دی چې د اړینو اقداماتو تر لاس لاندې نیولو سره لازمه اسانتیاوې برابرې کړي. خصوصي سکتور نه یوازې د ودې، بوختیاوو او عوایدو په برخه کې کار کوي بلکې د توکو او خدماتو د وړاندې کولو میکانیزم په دواړو اقتصادي او ټولنیزه برخو کې جوړوي او بشري او طبیعي منابعي د هغه د ګټورتوب په موخه کاروي او کوشښ کوي چې افغانستان له سیمې او نړۍ سره ونښلوي ترڅو پورتنۍ ټولې هیلې او غوښتنې یې پوره شي. د خصوصي سکتور رول په ټولو سکتورونو کې په منځنۍ توګه اغیزناکه او خوځنده دی. ټول وزارتونه او نهادونه په مختلفو ډولونو د خصوصي سکتور په پرمختیا کې رول لري، خو

ځینې یې بیا په لومړي قدم کې راځي. حکومت د قوانینو، مقرراتو او حکومتدارۍ د تشکیلاتو په جوړولو؛ د سوداګریزو قوانینو په تصویب، د مقرراتو د اډانې په وضع کولو؛ د سکتورونو د ودې د پالیسیو دودولو ته په پاملرنې؛ د مالي، اقتصادي، بیخښت، انرژۍ او ټلیفوني مکالماتو د جوړښت په وړاندې کولو؛ صنعتي پارکونو له لارې د صنعتي بیخښتونو په پرمختیا؛ د کاري پروسو او طرزالعملونو په سم پرمخ بیولو؛ دوه اړخیزو او څو اړخیزو توافق لیکونو له لارې د سوداګرۍ په پیاوړتیا؛ پانګه اچونې؛ د بشري منابع له پراختیا څخه ملاتړ او ځمکې ته د لاسرسی په زیاتیدو سره د خصوصي سکتور ودې لپاره زمينې برابروي. دا نوښتونه په وروستي لسیزه کې د خصوصي سکتور د مهمو پرمختګونو بیانونکی دي.

له دې لاسته راوړنو سره سره اوس هم اوږده لار په مخ کې ده. په ټولیزه توګه د کار زمینه او سوداګریز چاپیریال تر اوسه پورې په کمزورو مقرراتو او قوانینو، نهادي او جوړښتي نیمګړتیاوو، د بیخښت له کمزورتیا او اداري فساد سره عیار شوی ده. د سوداګرۍ قیمت اوس هم د بیروکراتیک پروسیجرونو د پیچلتوب، د جواز او ثبت د لړۍ د

لارې د هغوي د شرايطو او ګټو د ورته کيدو او غړيتوب او د هغوي امتيازاتو ته د رسيدو، لکه د تعرفو کميدلو او کورنيو بازارونو ته د لاسرسۍ په موخه کار کوو. د نړيوال سوداګريز سازمان د غړيتوب د امتياز له ترلاسه کولو سره د افغانستان حقوقي او اخلاقي انډول بايد د دې هېواد د سوداګرۍ او اقتصادي ودې په بهير کې ژوندي رول ولري.

په افغانستان کې د سوداګرۍ او پانګه اچوونکو نوښتګره اشخاصو د ليد لورو د توجه د راجلبولو په موخه د خصوصي سکتور د لا پرمختيا او د دوي نظرونو ته د لاسرسۍ په موخه، حکومت د شرکتونو او فابريکو له رئيسانو سره مشورتي غونډې کړي دي. په پايله کې، حکومت داسې سند چمتو کړی چې د خصوصي سکتور راتلونکي فعاليتونو لپاره ليد لوری، لارښوونه او پلان رانغاړي. مفصله طرحه يې په ۳ ضميمه کې (د خصوصي سکتور تر عنوان لاندې) خوځنده ودې، بوختياوو او عرضې) کې وړاندې شوي دي. □

ادامه لری...

جريده بسوی خودکفایي (دورنمای استراتژيک برای دهه تحول)
ژباړه: عين الله عيان

تصديو لپاره د اسانتياوو" د خصوصي سکتور د پرمختيا د برخې (کلستر) لاندې سوداګرۍ ته ښه چاپيريال برابرول او په افغانستان کې د خصوصي سکتور پر وړاندې خنډونو او ننګونو ته لاسرسۍ دی. د مختلفو سکتورونو او د عامه او خصوصي مشارکت پالیسي ته د پاملرنې په پايله کې د سکتور ځانګړې پالیسي پياوړي کيږي. د صنعتي اقتصاد لوړ ارزښت ته د رسيدو په موخه د صادراتو په زياتوالي او د وارداتو د بدیل پياوړتيا لپاره د زمينو په پيژندلو ډېر تاکيد شوی دی. د کوچنيو او متوسطو تشبثاتو د سکتور عملياتي پلان په پلي کولو سره به د افغانستان د بندرونو د جوړولو چارې ښه والی پيدا کړي.

په ۱۳۸۳ کال کې افغانستان د نړيوالې سوداګرۍ سازمان د غړيتوب غوښتنه وکړه چې په پايله کې د ناظر (څارونکي) په توګه ومنل شو. اوس مهال د نړيوالې سوداګرۍ سازمان د غړيتوب موقف ته د رسيدو په پايله کې د افغانستان سوداګري، اقتصادي سموونې (اصلاحات) او قوانين او مقررات پياوړي شوي دي. افغانستان غواړي چې د دايمي غړيتوب لپاره نوموړي سازمان ته درخواست وکړي. مونږ په دې سازمان کې د غړيتوب موقف او توافق ته د رسيدو لپاره د مذاکراتو له

پيچلتيا او ستونزمنتيا، د غير اړين او مبهم مقرراتو، د اعتبار(کردیت) د کمزوري اډانې، د لاس او پخو کار د قانون له امله ډېر لوړ دی. په سوداګرۍ باندې د دې لاملونو ټوليزې اغيزې بې له شکه لوړې شوي دي او د پانګې اچونې افقي کرښه د مالياتو د لوړې بېي (بهرني او کورني) له امله کوچنی او محدود شوی او د کمې ګټې ترڅنګ په ځينو حالاتو کې د مصروفيتونو د له منځه وړلو او يا د کار او استخدام د کميدو لامل هم شوی دی.

حکومت په خپلو ژمنو کې، ننګونو سره د مخامخ کيدو له امله د قوانينو په تصويب سره د نیمګړتياوو د له منځه وړلو او د سوداګريزو قوانينو او مقرراتو د پياوړتيا؛ د صنعتي پارکونو د عصري کولو او پراختيا؛ مقرراتو او ودې لپاره د اداري خنډونو د کمولو؛ د سوداګرۍ د جواز او ثبت د پروسو د اصلاح کولو، نوی مذاکرو او د شته دوه اړخيزې او څو اړخيزې موافقتنامې د پياوړي کولو په موخه د نړيوال بانک د معيارونو "سوداګريز شاخصونو" مطابق د خپل موقف په پياوړتيا باندې ټينګار کوي. څرنګه چې مخکې يادونه وشوه، د ملي برنامې موخه "سوداګريزو ټولنو او کوچنيو او متوسطو سوداګريزو

تاج محمد تمکین
د افغانستان بانک د ختیځ
زون اقتصاد پوه

د کرنیز انقلاب رول په اقتصادي پرمختګ کې

هم موازي محسوسېږي، کومې چې بیکاره پرتې دي. د شین انقلاب تجربو د نړۍ په ډېرو هیوادونو کې لکه هندوستان، جنوبي امریکا او تایلینډ ښودلې ده چې د یاد شوې انقلاب په پایله کې د هغوي د ځمکو حاصلات څو چنده زیات شوي دي. د کرنیز زرغون انقلاب د راتګ له امله د هېواد اقتصاد عموماً پرمختګ کوي او ورسره څنګ کې یې اثرات په ټولنه کې له ورايه مثبت ښکاري. زرغون انقلاب

ټولو غوښتنو ته په صحیح توګه ځواب ووايي. د کرنیزو تولیداتو د لا ډېرښت لپاره چې کله د کرهڼې په سیستم کې اصلاحات راشي یعنې ښه تخمونه، ښې کیمیاوي سرې، تراکتورونه او نورو اړونده ماشینونو نه اعظمي ګټه واخستل شي نو دغه عامل ته د کرنیز زرغون یا شین انقلاب (اوبنتون) نوم ورکولی شو. افغانستان هم اوسمهال د زرغون انقلاب لپاره ډېره اړتیا لري او د دې ترڅنګ د هغو شاپو ځمکو د کرلو اړتیا ورسره

په ټولیزه توګه که د یو هېواد اقتصاد ته غور وکړو نو څرګندېږي چې د هېواد اقتصادي سیستم په صنعت او کرنه تکیه لري چې د کرنیز سکتور نه خام مواد د صنعت لپاره عموماً چمتو کېږي او بیا د تولید لپاره ترې ګټه اخیستل کېږي، د دې لپاره چې د صنعت سکتور په سمه توګه پرمختګ وکړي نو کرنیز اصلاحات ډېر اړین دي په دې مانا چې د کرنې د سکتور تولیدات باید تر زیاته حده ډېر شي ترڅو د صنعتي سکتور

د کرنیز انقلاب د رامنځته کیدو په حالت کې دولت د پورونو د برابرولو پروګرامونه پیل کړي او دا کار د دې لامل کيږي چې په هېواد کې اقتصادي سرګرمي او فعالیتونه زیاتېږي او د ټولو هېواد والو عواید لوړېږي او د ژوند سطحه کې یې زیاتوالی راځي.

په افغانستان کې چې تقریباً کرنیز سکتور کې ښه کار روان دی او ورځ تر بلې کرنیز سیستمونو کې مثبت بدلون راځي خو لا اوس هم ډیره واټن پاتې ده چې هېواد د خوراکي او کرنیزو توکو له پلوه په ځان بسیا شي، مونږه د الله فضل سره په ټول هېواد کې ښې ځمکې لرو چې د زرغون انقلاب د تگلارې په پلي کولو سره کولای شو چې نه یوازې د کرنیزو محصولاتو له پلوه د نورو هېوادونو د محتاجی نه خلاص شو بلکې کولای شو چې هغه اضافي محصولات صادر هم کړو. □

برخمن شي، خو له بده مرغه د دغو هېوادونو ځمکې ډیرې وروسته پاتې طریقي سره کرل کیدې چې له امله یې حاصلات هم ډېر کم وو نو ځکه د زرغون انقلاب د طریقي له امله ډیری هېوادونو اوس خپل کرنیز محصولات زیات کړي دي.

په ډېری هېوادونو کې پخوا په یو کال کې یوازې یو فصل لاسته راتلو خو د تخنیکي پرمختګ له امله په یو کال کې اوس دوه فصلونه ترلاسه کيږي. پدې توګه له یوې خوا په کورني تولید کې زیاتوالي راځي او له بلې خوا د خلکو په عایداتو کې زیاتوالي رامنځته کيږي. د کرنیز زرغون انقلاب په ترڅ کې د اوبو رسونې سیستم جوړېږي، د نهرونو نظام په غښتلي شکل سره رامنځته کيږي او د دې کارونو په رامنځته کیدو سره نه یوازې ټولنیز جوړښتونه بدلون مومي، بلکې اقتصادي پرمختګ په چټک ډول رامنځته کيږي.

داسې یوه پروسه ده چې له امله یې د مزدورانو د کار په مولدیت او ځواک کې ډیرښت راځي.

د زرغون انقلاب د رامنځته کېدو اړینتوب په دې کې دی چې له پخوا نه د نړۍ نفوس ورځ په ورځ زیاتېږي او په مقابل کې یې ځمکه په ثابت حالت کې ده او همدارنګه د نفوسو له زیاتوالي سره سره توکو اجناسو او توکو ته اړتیا زیاته محسوسېږي، نو دې لپاره چې د نفوسو ټولې برخې ته خوراکي مواد چمتو شي او د خلکو عواید لوړ شي په کرنیز سکتور کې تخنیکي بدلون ته اړتیا محسوسه شوه او د همدې بدلون په پایله کې زرغون انقلاب د نړۍ اکثره هېوادونو کې څرګند شو. همدارنګه په غریبو هېوادو کې د صنعتي پرمختګ لپاره پروګرامونه جوړېږي او غریب هېوادونه تل په دې هڅه کې وي چې زیات بهرني اسعار لاسته راوړي ترڅو په له د پرمختګ څخه

اخبار اقتصادی جهان

رشد ۷.۵ درصدی اقتصاد چین در ربع دوم سال روان

رشد اقتصادی چین از ماه اپریل الی جون کاهش یافته است که دومین ربع دوامدار رشد بطنی را تشکیل میدهد.

اطلاعات نشان میدهند که دومین اقتصاد بزرگ جهان نسبت به رشد ۷.۷ درصدی از ماه جنوری الی مارچ سال گذشته، در سال روان با اندکی کاهش ۷.۵ درصد رشد نموده است.

کارشناسان میگویند، چین پس از سالهای زیادی رشد اقتصادی، اینک برای اولین بار است که با وضعیت اقتصادی توأم با رشد کمتر روبرو میشود که باید آماده پذیرش چنین وضعیتی باشد، زیرا در آینده احتمال کاهش بیشتر نیز میرود.

ایشان عامل اساسی این کاهش را عدم موجودیت سیاست های لازم در بخش های تجارت و قرضه دهی از بانک ها عنوان نموده میگویند، عدم موجودیت آمار دقیق از تجارت و کنترل ضعیف سیستم قرضه دهی بانک ها مسبب کندی رشد اقتصاد چین در سال روان بشمار میرود.

رن ژان فانگ، اقتصاد دان در HIS Global Insight میگوید "از همین اکنون، تولیدات ناخالص داخلی چین بطور متواتر برای ۵ ربع تحت ۸ درصد باقی خواهد ماند.

وی اضافه کرد "کاهش نسبتاً بیشتر رشد اقتصادی و نابسامانی های اخیر در بازار مالی نشان دهنده آنست که خطرات متوجه هر دو سکتور مالی و اجناس واقعی میباشد."

حکومت برای تمام سال ۲۰۱۳ رشد ۷.۵ درصدی را تعیین نموده است، که این امر بیانگر کمترین میزان رشد در بیشتر از دو دهه گذشته میباشد.

رهبران چین اکیداً گفته اند که هدف طویل المدت ما توازن مجدد اقتصاد، دور از اتکای بیش از حد بالای صادرات و سرمایه گذاری است و به عوض آن باید بالای رونق دهی و تشویق مصارف مصرف کنندگان تمرکز شود. ▣

منبع: سایت انگلیسی بی بی سی

مترجم: مسعود ودان

بریتانیایی بانک د نقدو پیسو د لیرد اړوند کابو سل حسابونه وتړل

له بریتانیا څخه د پیسو د لیرد نږدې ۴۰ سلنه د بریتانیا سومالیایی اوسیدونکو ته اړین او حیاتی دی.

په بریتانیا کې د بارکلیز بانک د پیسو وینځلو د مخنیوی په موخه، شاوخوا سل بانکي حسابونه، د هغو افرادو یا مؤسسو اړوند چې نقدې پیسې یې لیردولې، تړلي دي.

دا مؤسسې په ځانګړې توګه د بریتانیا سومالیایی اوسیدونکو لپاره د زیات ارزښت لرونکي دي. سومالیا سم بانکي نظام نه لري او دا حسابونه د بریتانیا میشتو سومالیایانو له لوري د هېواد په دننه کې خپلو اقوامو ته د پیسو د لیرد یوازینی لار وه.

خو د بارکلیز بانک چارواکو (کارکوونکو) د دې اندیښنې له کبله چې په دې حسابونو کې د ځینو له لوري یې پیسې وینځل کيږي، هغه وتړل. د مرستې رسوونکو نهادونو په وینا، له بریتانیا څخه د پیسو د لیرد بانکي خدمتونه، شاوخوا ۴۰ سلنه سومالیایانو لپاره اړین او ضروري دي.

اوس دا اندیښنې را پیدا شوي چې د پیسو لیرد او انتقال به د سومالیایی مشتریانو لخوا په غیر قانوني لارو صورت ونیسي.

یو شمېر سترو صرافانو چې سومالیا ته خدمات

وړاندې کوي، ویلي دي چې بارکلیز د دوي معاملي د یوې میاشتې لپاره ځنډولي دي او دوي کوشنې کوي ترڅو د بارکلیز د ټولو معیارونو په پام کې نیولو سره، خپل حسابونه پرانیستي وساتي. دوي وايي چې د بارکلیز تصمیم د هغوي د حسابونو د بندولو په بنسټ، احتمال لري د پیسو د لیرد او انتقال ټولې معاملي د غیر قانوني او نا مشروع افرادو او سازمانونو په لاس کې ورکړي.

د بارکلیز بانک یوازینی بانک دی چې خپلو سومالیایی مشتریانو ته دا ډول خدمات وړاندې کوي او اټکل شوې ده چې د دې لیرد او انتقال کچه به په کال کې ۱.۵ ملیونه پونډ ته ورسیري.

په بریتانیا کې د جدي جرایمو پر وړاندې د مبارزې اژانس په ډاګه کړې ده چې د پیسو وینځلو په موخه د صرافې د خدماتو د وړاندې کوونکو سوداګریو د کارونې (استفادې) خطر، په بلقوه توګه وجود لري.

ټولو نړیوالو بانکونو د مالي ټیکاو له منابع څخه د مخنیوي په موخه د تروریسم او پیسو وینځلو په تورنو ډلو باندې، سخت قوانین او معیارونه پلي کړي دي. □

بی بی سی

ژباړه: عین الله عیان

با ایجاد خط آهن، افغانستان از نگاه اقتصادی رشد صعودی خواهد داشت

امروز حمل و نقل به عنوان یکی از شاخص های مهم رشد اقتصادی کشور ها شناخته شده و نقش عمده و اساسی را در تکامل جامعه بشری بازی مینماید. انواع کالا های تولیدی و انتقال آن به بازار، رفت و آمد افراد از یکجا به جای دیگر، اجرای کار ها و امور مربوطه، همه توسط خدمات ترانسپورتي (هوایی، بحری و زمینی) صورت میگیرد، بناً ایجاب مینماید تا این خدمات بخاطر رفاه جامعه بشری هر چه بیشتر گسترش یابد.

خدمات ترانسپورت زمینی شامل خطوط آهن، لاری های بارکش، تیز رفتار، تکسی، پارکینگ وسایط، ټانک تیل، ایستگاه موتر های مسافر بری و خدمات تخنیکي را در بر می گیرد که همه این خدمات به شکل مستقیم و غیر مستقیم اشتغال زا بوده، امور تجارتي را سهل و در رشد اقتصادی کشور ها از اهمیت بسزایی برخوردار اند.

در حال حاضر اکثریت تجار بین المللی و شرکت های چند ملیتی که در عرصه های مختلف تجارتي مصروف اند به کشور های آسیای میانه به عنوان یک مقصد عمده تجارتي نگرسته و میخواهند از طریق افغانستان اموال تجارتي خود را به این کشور ها انتقال دهند که از این رهگذر افغانستان از نگاه اقتصادی همان حیثیتی را کسب خواهد کرد که در مسیر راه ابریشم کسب کرده بود، افغانستان با عبور و مرور اموال ترانزیتی می تواند مبلغ قابل توجهی را از حق ترانزیت بدست آورد و عواید داخلی خود را افزایش دهد. عوایدی که از این طریق نصیب افغانستان می گردد، در حقیقت خالص ترین و در عین حال عاری از استهلاک می باشد، زیرا دولت اگر مالیه دریافت میکند، بخشی از عایدات شهروندان خود را می گیرد و به این وسیله بخش از دارایی مالی شهروندان خود را کم میکند، وقتی قرض می گیرد، باید آنرا دو باره با تکس اش بپردازد. وقتی که از طریق فروش منابع معادن پول بدست می آورد در حقیقت بخشی از دارایی خود را از دست می دهد، اما پولی که از طریق ترانزیت بدست می آورد، هیچ خساره به کشور و یا سرمایه

های شهروندان کشور وارد نمی نماید. درین صورت افغانستان می تواند موقف تجارتی و ترانزیتی خوبی را کسب نماید و به عنوان یک مرکز عمده تجارتی و ترانزیتی در خشکه باشد و در پهلوی آن باشندگان کشور نیز در مسیر انتقال این اموال تجارتی دارای اشتغال و مصروفیت های دایمی خواهند شد.

انتقال اموال و کالا های تجارتی کشور ها از افغانستان به آسیای میانه و برعکس با حالت فعلی که جاده های افغانستان دارد، سنگینی می نماید و اکثراً انتقال اموال تجارتی تجار و همچنان رفت و آمد مسافرین از یک شهر به شهر دیگر با تأخیر صورت می گیرد. ازینرو نقش خط آهن در افغانستان برجسته تر می باشد، زیرا با توجه به موقعیت جغرافیایی و ترانزیتی افغانستان و همچنان افزایش نیازمندی های اقتصادی کشور، ضرورت به ایجاد و توسعه راه های آهن احساس می گردد که روی همین ملحوظ دولت هم گام های نخستین را در زمینه ایجاد و توسعه راه های آهن برداشته است که نمونه های آن، ساخت راه آهن خواف - هرات که در سال ۱۳۸۵ به طول ۱۳۰ کیلو متر بین افغانستان و ایران به حمایت مالی ایران آغاز گردید، همچنان ساخت راه آهن از بندر حیرتان - مزار شریف در سال ۱۳۸۹ به طول ۷۵ کیلو متر با هزینه ۱۲۹ میلیون دالر امریکایی به کمک بانک توسعه آسیایی ساخته شد که این راه آهن با شبکه خط آهن ازبکستان نیز وصل می گردد و حرکت قطار بالای این خط آهن در دشت های سر سبز نایب آباد در مسیر راه کابل - مزار شریف ذهن هر بیننده را به آینده اقتصادی کشور امیدوار میسازد.

درین راه آهن، یک واگون ریل معادل ۳-۴ برابر موتر بارگیری نموده که خود بر عایدات تجار و عواید ملی می افزایشد، به همین علت در سال جاری انتقال محموله های موتر که قبلاً روزانه ۴۵۰۰ تن بود به ۶۰۰۰ تن در روز افزایش یافته است.

در سال ۱۳۸۹ شرکت ام-سی-سی که استخراج مس عینک را بر عهده گرفت حین امضای قرارداد ساخت خط آهن که طول آن به ۹۰۰ کیلو متر می رسد، به مسؤولین افغانستان تعهد سپرد که این خط آهن از دوراهی شهرک حیرتان ولایت بلخ آغاز و از طریق پلخمری، دوشی، شش پل بامیان به طرف دره ترکمن در ولسوالی های سرخ پارسا و غوربند ولایت پروان تا کابل و از کابل در شرق کشور به تورخم وصل میگردد. توافق نامه ساخت راه آهن ترکمنستان افغانستان و تاجکستان در نشست رهبران سه کشور در ماه حمل سال روان میلادی در عشق آباد پایتخت ترکمنستان به امضا رسید که کار این پروژه عملاً آغاز گردیده است که طول مجموعی آن به ۵۹۰ کیلو متر می رسد و در ۴۰۰ کیلو متر آن از افغانستان می گذرد که از این رهگذر افغانستان درآمد خوبی را بدست خواهد آورد. این راه آهن از منطقه آتا مراد ترکمنستان آغاز و از طریق ولایت های فاریاب و کندز در شمال افغانستان به تاجکستان وصل می گردد. باید افزود که چون این سه کشور در بسیاری از سازمان های بین المللی، همچون ایکو، همکاری های اسلامی و... حضور مشترک دارند فلذا این خط آهن با توجه به پیامد های منطوقی بر رشد همکاری های سه کشور تأثیر گذار است و در سطح سازمان ایکو نیز بی تأثیر نخواهد بود.

کار ساخت خط آهن از ولسوالی کلدار ولایت بلخ تا بندر آفینه ولایت فاریاب نیز آغاز گردیده و ۳۰۰ کیلو متر طول داشته که این خط آهن افغانستان را با آسیای مرکزی و اروپا نیز وصل مینماید و ۱۵۰ میلیون دالر هزینه داشته که این پول از طرف بانک انکشاف آسیایی پرداخت می شود. همچنان بررسی های ابتدایی در مورد ایجاد خط آهن مزار شریف و شیرخان بندر در ولایت کندز جریان دارد.

در گل میتوان گفت: در جریان بیشتر از یک دهه گذشته افغانستان دارای چندین خط آهن شده است. تاجکستان هم مصمم است تا در مدت کمتر از ۳ سال راه هایی را برای ایجاد خط آهن جستجو نماید تا هر چه عاجلتر از طریق آن به دیگر کشور ها وصل گردد، کار ساخت خط آهن از ترکمنستان بطرف بندر آفینه رسماً آغاز گردیده است که با تکمیل این پروژه افغانستان از طریق تاجکستان به چین و قزاقستان، از طریق ترکمنستان به اروپا و از مسیر چابهار ایران به آبهای آزاد وصل میگردد.

در شرایط کنونی کشور های زیادی علاقمند هستند تا خط آهن در افغانستان هر چه عاجل ایجاد و بیشتر توسعه یابد، تا آنها بتوانند ازین طریق با کشور های که در اطراف افغانستان موقعیت دارند، ارتباط تجارتی تأمین نمایند که این کار باعث رشد قابل ملاحظه یی اقتصادی در افغانستان و منطقه شده و افغانستان به عنوان کوتاه ترین راه نقطه اتصال میان قاره آسیا و اروپا عرض اندام خواهد نمود. □

عبدالحفیظ شاهین

منبع:

www.bamdad.af

www.avapress.com

www.afghanistantoday

www.esalat.org

نگاهی به وضعیت و پیشرفت های اقتصادی هند

کوچک و بزرگ میباشد که برای بیش از ۶ میلیون نفر شغل ماهی گیری را فراهم کرده است.

منابع معدنی هند به مقام چهارم جهانی قرار دارد که شامل زغال سنگ، آهن، منگنیز، گرومیت، گاز طبیعی، الماس، نفت، سنگ آهک و ... میباشد، ذخایر نفتی هند بیشتر از ۲۵٪ ضروریات و نیازمندی های داخلی این کشور را مرفوع می کند.

کارشناسان اقتصاد هند را به سه دوره تقسیم بندی کرده اند: دوره نخست قبل از استعمار تا قرن هفدهم، دوره دوم دوران استعمار تا استقلال در سال ۱۹۴۷ و دوره سوم از سال ۱۹۴۷ الی اکنون می باشد.

رشد هندوستان پس از استقلال تا سال ۱۹۸۰ در مقایسه با میزان رشد عواید سایر کشورهای جنوب آسیا بسیار نامطلوب بوده که آنرا نرخ رشد هندویی می گفتند. بعداً با اصلاحات جدی که صورت گرفت، از همین سال رشد

دو برابر ایران مساحت داشته که بیشتر زمین های هموار و کوه های دور افتاده دارد. هند کشوری دارای اقلیم بارانی و مرطوب می باشد که از این سبب زمین های حاصلخیز دارد. مساحت زمین های قابل کشت این کشور را ۱.۲۶۹.۲۱۹ کیلو متر مربع زمین تشکیل میدهد. سطح نواحی پوشیده از آب این کشور ۳۱۴.۴۰۰ کیلو متر مربع میباشد و ۹۲٪ استفاده از آب در آبرسانی صورت می گیرد. منابع آبی هند شامل رود خانه ها، کانال ها، دریاچه ها، سواحل غربی و شرقی اقیانوس هند و سایر خلیج های

هندوستان در جنوب آسیا موقعیت دارد که پایتخت آن دهلی نو می باشد، این کشور با پاکستان، چین، یونان، نیپال، برما، بنگله دیش همسایه است و همچنان با دریای عرب، خلیج بنگال و از جنوب با اقیانوس هند سرحد آبی دارد. اقیانوس هند سومین بحر اعظم بزرگ جهان میباشد که ۲۰٪ سطح زمین را پوشانیده و گرم ترین حوزه جهان اقیانوسی بشمار میرود. بحر هند از شمال با آسیا، غرب به افریقا، شرق به استرالیا و جنوب به بحر منجمد جنوب وصل است. هند با مساحت ۳.۴۰۲.۸۷۳ کیلو متر مربع

خصوصی سازی در عرصه های مختلف مانند: شرکتهای تولیدی، بانکها، مواد نفتی و... جریان دارد، همچنان طبق سیاست های اقتصاد بازار کالاهای خارجی در مارکیت های هند جای خود را پیدا نموده است.

عواید مالیاتی هند از بخش های مختلفی چون: مالیات بر دارایی، مالیات بر ارث، مالیات بر فروش، مالیات بر خدمات و مالیات گمرکی و...، همچنان مالیات غیر مستقیم بر تولید الکل، انتقال دارایی ها، عواید زمین و ... بدست می آید. عواید غیر مالیاتی دولت از خدمات مالی، فایده سهام بخش دولتی و سایر بخش ها تأمین میشود. در حالیکه عواید غیر مالیاتی آن از فایده سهام، عواید همگانی و خدمات اقتصادی- اجتماعی تأمین میشود.

بخش صنعت در هند ۲۷٪ تولیدات ناخالص داخلی را تشکیل میدهد که بیش از ۱۷٪ نیروی کار در این سکتور مصروف فعالیت میباشد. بخش خصوصی این کشور غالباً در انحصار کارخانه های خانوادگی قدیمی قرار دارد که آن هم در این اواخر با کالاهای ارزان قیمت چینی در رقابت قرار دارد. کارشناسان به این باور اند که رویا رویی در این مورد به تجدید مدیریت، تمرکز بر ساخت کالا های جدید، اتکا به نیرو

کنند که هند تا سال ۲۰۲۰ میلادی بعد از امریکا و چین سومین کشور صنعتی جهان خواهد بود و عواید سرانه آن چند برابر رشد خواهد نمود که فعلاً هند با داشتن تولید ناخالص داخلی ۶۱۱.۳ تریلیون دالر در مقام چهارم جهانی قرار دارد.

زراعت، صنعت، صنایع دستی، نساجی و... اقتصاد هند را تشکیل میدهد که دو بر سوم حصه نیروی کار هند، عواید خود را بطور مستقیم یا غیر مستقیم از بخش زراعت بدست میآورند، ولی بخش خدمات در اقتصاد هند از اهمیت خاصی برخوردار می باشد.

آغاز عصر دیجیتال و تعداد زیادی اشخاص تحصیل کرده، باعث شده است تا به تدریج اقتصاد هند بسوی ترقی و پیشرفت حرکت نماید و بر اثر مساعی دولت پروژه های بزرگ در زمینه های آبرسانی، حمل و نقل، ارتباطات و بخش های اجتماعی که در استراتژی پنج ساله دولت مد نظر گرفته شده است عملی گردد، تا برای مردم هند خدمات یکسان ارائه شود.

هند ویژگی های اقتصاد سرمایه داری و اقتصاد سوسیالیزم را با هم یکجا نموده و از آن جهت بهبود اقتصاد اش استفاده می نماید، ولی در سالهای اخیر زیادتیر گرایش به اقتصاد بازار دارد، زیرا

ناگهانی اقتصاد هند آغاز گردید. یک سلسله اقداماتی که به منظور حمایت تجارت این کشور در سال ۱۹۸۰ گرفته شد. نتیجه مطلوبی در قبال نداشته و حتی منجر به کاهش مالیات گردید. بعد از سال ۱۹۹۱ دولت هندوستان به تعدادی از حقوق انحصاری نقطه پایان گذاشت که سرانجام زمینه سرمایه گذاری های خارجی در این کشور فراهم گردید که پیامد اقتصادی خوبی به همراه داشت و از همین سال به بعد، هند به یکی از ثروتمندترین کشورهای در حال رشد مبدل شده است و در طول همین مدت اقتصاد این کشور همواره رشد چشمگیری داشته که با رشد متوسط ۸٪ طی ۱۰ سال گذشته به یک قدرت بزرگ اقتصادی مبدل شده است. این رشد نزدیک به رشد اقتصادی کشور چین که در همسایه گی آن قرار دارد، میباشد که بر اساس آن عاید سرانه این کشور به ۷۲۰ دالر امریکایی تخمین شده است.

کارشناسان سرآغاز پیشرفت های اقتصادی هند را سال ۱۹۹۱ می دانند، در این سال هند برنامه های علمی و استراتژیی درستی را روی دست و عملی نمود که همه را میتوان مسبب رشد و پیشرفت اقتصاد هند محسوب کرد. تحلیل گران اقتصادی پیش بینی می

ارزان قیمت و تکنالوژی ضرورت دارد تا از مشکلات بیرون مرزی تجارتي جلوگیری بعمل آید.

توسعه اقتصادی که اخیراً در اقتصاد هند رخ داده است و سریعاً پیش می‌رود، عمدتاً برای طبقه بالا و متوسط زیادتر کمک کننده بوده و علاوه بر این توسعه اقتصادی برنامه فقرزدایی که در استراتژی پنج ساله این کشور در سال گذشته طرح ریزی شده بود توانست تا حدی مسئله فقر را کاهش دهد. همچنان برنامه های "غذا در مقابل کار" و "برنامه استخدام در روستا ها و دهات" برای نجات از بیکاری و ریشه کن سازی فقر و بیکاری روی دست گرفته شد که این اصلاحات اقتصادی باعث شد تا در ۶۰۰۰ منطقه هند زمینه کار مساعد و مردم را حداقل از زیر خط فقر نجات دهد. همچنان با توجه به بخش زراعت، آموزش به دهقانان و بسیج شدن در یک اتحادیه، سبب شد تا بیکاری درین سکتور ۶۰٪ کاهش یابد. در حالیکه در سال های اخیر، بخش زراعت آنقدر دست آورد بزرگی در این کشور نداشت. بیکاری در هند که در جمله پرنفوس ترین کشورها بشمار می‌رود، به صورت نیمه بیکاری، بیکاری سرپوش گذاشته شده دیده

میشود، دولت در تلاش رفع فقر و بیکاری برنامه های زیادی تنظیم نموده است و با ارائه کمک های مالی برای فراهم کردن زمینه کار و شغل، افزایش مهارتها و سایر برنامه های روستایی توانست میزان بیکاری را تا اندازه یی کاهش دهد.

یکی از مشکلات عمده امروزی هند نوسانات و اختلافات منطوقی از لحاظ عواید سرانه، فقر، ایجاد بهبود توسعه اجتماعی - اقتصادی و زیربنا ها میباشد که طبق استراتژی پنج ساله اخیر، افزایش توسعه صنعتی در مناطق داخلی، معافیت مالیاتی و توزیع زمین این اختلافات از بین خواهد رفت که در این راستا دولت تلاش های مؤثری را بکار برده است.

باید گفت که هندوستان یکی از تمویل کنندگان مهم تاریخی افغانستان میباشد. این کشور در بازسازی و اعمار مجدد افغانستان رول مهم و عمده بازی نموده و تجارب انکشافی خویش را با این کشور شریک ساخته است. این همکاری ها منعکس کننده روابط طولانی و تاریخی میان دو کشور میباشد. این همکاری ها کشور های منطقه را باورمند میسازد که دموکراسی و انکشاف برای افغانستان مهم بوده و به ثبات منطوقی نیز کمک

می نماید و در تحرك اقتصادی منطقه جنوب آسیا خیلی ها ارزشمند پنداشته میشود. تا هنوز کمک های کشور هند به پروژه های مختلف انكشافی و اولویت ها در افغانستان نسبت به بسیاری کمک کنندگان سریع و مؤثر بوده که بر اساس پالیسی ها، هند کمک خود را مطابق به تقاضای حکومت افغانستان به مصرف می رساند. در این مورد، هندوستان به عنوان یکی از اقتصاد های دارای سریع ترین رشد در منطقه با بهترین منبع احتمالی برای همه نیازمندی های انكشافی افغانستان محسوب میگردد. تلاش های حکومت هندوستان بصورت روز افزون روی تقویت این امکانات متمرکز بوده تا اطمینان حاصل شود که افغانستان میتواند یک اقتصاد خوبی را در آینده بدست آورد. □

بایانی

منابع: همکاری های انكشافی برای افغانستان گزارش

۱۳۸۹ وزارت مالیه افغانستان

مبانی علم اقتصاد نوشته داکتر محتشم دولتشاهی

www.inn.ir

www.wikipedia.org

www.tahlil.ir

www.tolonews.com

ترانسپورت و نقش مؤثر آن در اقتصاد

مهرزاد حیدریان

تخنیکر دارایی های ثابت د افغانستان بانک

ترانسپورت نیازمندی های دولت ها در چهارچوب اقتصاد بین الملل بوده که در اثر سعی و تلاش جوامع بشری، ترانسپورت سیر ترقی خود را پیموده و در رشد و انکشاف جوامع رول محدود بازی نموده است.

بررسی های انجام یافته پیرامون عوامل رشد، انکشاف و ترقی کشور های پیشرفته جهان بیانی از آن دارد که یکی از ابعاد عمده یی که در رشد و انکشاف اقتصادی کشور ها از مؤثریت خاص برخوردار است، همانا موجودیت ترانزیت و خطوط ترانسپورت است که در برگیرنده یی ترانسپورت هوایی، ترانسپورت زمینی شامل وسایل موتوری (بزرگ و کوچک)، خطوط آهن و در

مهم در انکشاف اقتصادی کشور ها تلقی می گردد، با پیشرفت تکنالوژی جدید توانسته است تا مشکلات را بین جوامع بیشتر از پیش حل کند و ترانسپورت مُدرن به سه دسته تقسیم بندی شده است که عبارت اند از:

۱: ترانسپورت زمینی

۲: ترانسپورت هوایی

۳: ترانسپورت بحری

در حقیقت مُدرنیزه شدن ترانسپورت در اجتماع باعث تقلیل وقت و کوتاه شدن فواصل گردیده است، چنانچه انتقال کالا های تجارتي در ادوار گذشته هفته ها و ماه ها را در بر می گرفت، اما امروز به روز ها و ساعات کاهش نموده است که یکی از علت های پیشرفته شدن

ترانسپورت از ابتدأ در زندگی بشر بسیار نقش ارزنده و کلیدی داشته است و تا امروز از این پدیده در اجتماع بیشتر استفاده مؤثر صورت می گیرد. در ابتدأ انسان ها برای رفع نیازمندی ها و انتقال کالا های شان از نیروی بدنی شخصی خود استفاده می کردند، بعدها بعد از اهلی ساختن مواسی و غیره حیوانات مشکلات شان بیشتر از پیش به منظور انتقال اموال و تجهیزات توسط حیوانات رفع گردید. در اجتماع امروزی تصویر ترانسپورت یک پدیده خیلی مهم در روابط اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و تجاری بوده و رول کلیدی را در این عرصه بازی می کند.

ترانزیت که امروز یکی از جمله عوامل

بعضی از کشورها که از امکانات راه های بحری برخوردار اند، بوده است. موجودیت جاده ها و خطوط مواصلاتی اعم از اسفالت و خط آهن و موجودیت میدان های هوایی مجهز با رنوی های ستندرد نیز تأثیرات زیادی را در پیشرفت و ترقی کشورها داشته است، زیرا ترانزیت و خطوط مواصلاتی نه تنها در انجام فعالیت های انتقالی اموال تجارتي و مسافران نقش اساسی دارند، بلکه در تحکیم روابط تجارتي میان کشورها به خصوص کشورهایی که شبکه ها و خطوط آهن در آنها تمدید یافته و به سیستم های ترانزیت بین المللی وصل اند، نقش اساسی و سازنده دارند.

بیشتر از کشور های جهان امروزی دارای اقتصاد باز بوده به مفهوم دیگر روابط مالی و غیر مالی در میان این کشورها بدون کدام مانع نظر به نیازمندی دول صورت می گیرد که از لحاظ ترانسپورتیشن نیاز بیشتر برای داشتن یک سیستم کامل ترانسپورتی خوب حس می کنند. چون هیچ کشور نمی تواند تمام نیازمندی های خود را به تنهایی حل کند پس نیازی به احیای این سیستم مُدرن دیده می شود تا بتواند با صادرات و

واردات چه از طریق زمین و یا هوا و یا بحر نیاز مندی خود را حل کنند.

در اقتصاد، داشتن ترانسپورت مُدرن هم از نگاه مصرف و هم از نگاه زمانی بسیار مؤثر است چون از نگاه مصرف یکی از عوامل مهم در بلند رفتن قیمت ها، مصارف ترانسپورت و از نگاه زمانی فصل امتعه بسیار مهم است، چون هرگاه قیمت تمام شد امتعه که متشکل از قیمت ترانسپورت نیز می باشد، بلند باشد و یا امتعه اقتصادی در یک زمان که مستهلکین بازار به آن نیاز نداشته باشند و وارد بازار گردد، باعث می شود که مستهلکین از خریداری آن دست بردار شوند و به عوض از امتعه تعویضی استفاده کنند. پس ترانسپورت نقش خیلی مهم و اساسی را در روابط اقتصادی ایفاء می کند.

در کشور عزیز ما افغانستان ترانسپورت دارای اهمیت والای است، چون افغانستان یکی از جمله کشور های پیوند دهنده کشور های آسیایی با سایر کشور های دیگر می باشد بناً در سرزمین عزیز ما بیشتر از ترانسپورت زمینی و هوایی استفاده می شود. افغانستان با داشتن شاهراه های ترانزیتی مهم که کشور های شرقی را به کشورهای غربی متصل می

کند از جمله شاهراه کابل جلال آباد ، شاهراه کابل مزار شریف و شاهراه کابل هرات مهم ترین این شاهراه ها به شمار میروند که در رشد اقتصادی کشور نقش خیلی ارزنده را بازی می کنند و اگر دولت ما در رابطه به این شاهراه های اساسی توجه خاص داشته باشد و از عواید سالانه که از همین طریق بدست می آید صرف زیربناهای اجتماعی و مشکلات اجتماعی و اقتصادی مرفوع خواهد گردید. در پهلوی سیستم زمینی سیستم هوایی در افغانستان نیز بیشتر قابل استفاده می باشد و عدم موجودیت راه های مواصلاتی استندرد و راه های ترانزیتی بحری باعث شده که این سیستم در افغانستان بیشتر استفاده گردد.

چون رشد و انکشاف سیستم ترانسپورتی مؤثریت خاص بالای رشد و انکشاف اقتصادی کشور دارد، بناً نقش دولت در ساختن شاهراه های مواصلاتی و رشد و انکشاف سیستم ترانسپورت کشور اساسی خوانده می شود. □

نقش زنان در جمعآوری محصولات زراعتی و مالرداری

بخش زراعت و مالرداری تشکیل داده و محصولات آنها در بخش مرغداری، بشمول تخم و گوشت مرغ چشمگیر است که در صورت حمایت از آنها، محصولات شان میتواند جانشین اقلام وارداتی که مصارف مجموعی آن به ۷۸.۲ میلیون دالر امریکایی در سال بالغ میگردد، شود.

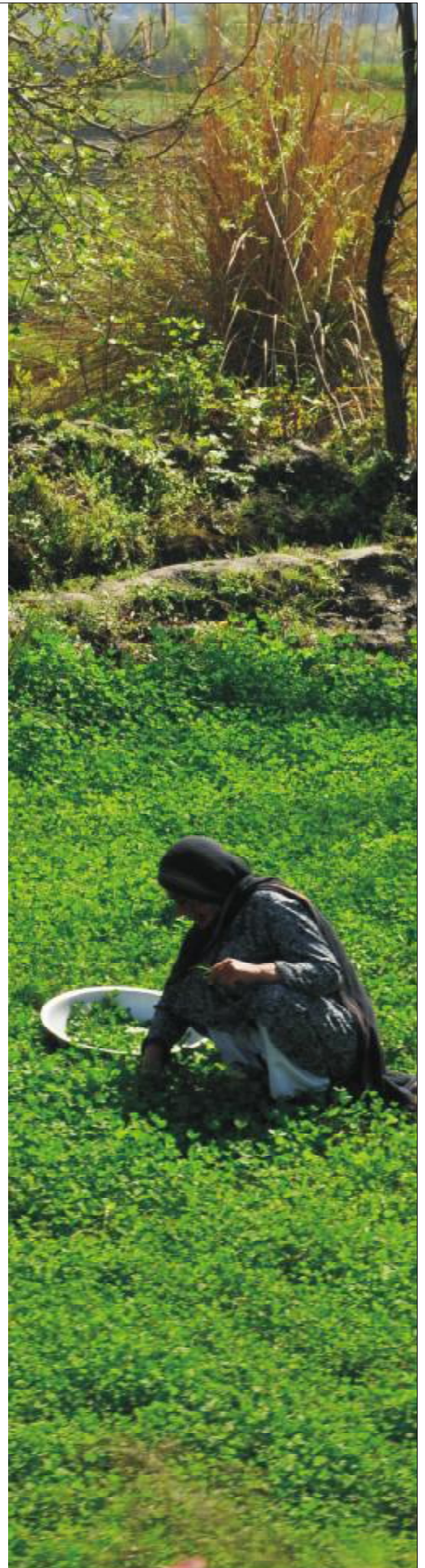
بر اساس احصائی سازمان ملل متحد، افغانستان در سطح جهان هفتمین صادر کننده کشمش و یازدهمین صادر کننده بادام است، وارد کنندگان این دو محصول، دولت هندوستان و جمهوری فدراتیف روسیه می باشند، هندوستان در جهان سومین کشور وارد کننده بادام میباشد که ارزش تجارتي آن بالغ بر ۸۳۸ میلیون دالر می شود که افغانستان در صادرات بادام به این کشور مقام پنجم را دارا است.

همچنان بر اساس اطلاعات بدست آمده از سازمان ملل متحد، صادرات انگور تازه افغانستان به ۲۲ میلیون دالر امریکایی بالغ می گردد که ۰.۱ فیصد انگور جهان را تشکیل میدهد. عمده ترین کشورهای واردکننده انگور افغانستان عبارت از پاکستان و هندوستان می باشند که به ترتیب ۸۳ فیصد و ۱۷ فیصد انگور افغانستان را وارد می نمایند. در آینده امکان دارد که روسیه هم یکی از

افغانستان یک کشور زراعتی است که حدود ۸۰ فیصد مردم این کشور مصروف کشت، زرع و جمعآوری انواع حبوبات، غله جات و میوه های خشک و تازه درین سکتور می باشند که عواید حاصله از سکتور زراعت تقریباً ۴۰ فیصد عواید ناخالص داخلی کشور را تشکیل میدهد.

کشور ما در تولید پسته، بادام، انواع کشمش و سایر میوه های خشک نام دارد و از موفقیت های خوبی درین عرصه برخوردار است، چنانچه، میوه های خشک و تازه از جمله صادرات کلیدی افغانستان محسوب میگردند و همچنان در پهلوی محصولات زراعتی، محصولات حیوانی را مانند پشم حیوانی، پوست حیوانی و غیره به مارکیت های منطقه و فراتر از آن عرضه می نماید.

زنان افغان نیز دوشا دوش مردان نقش مهمی را در سکتور زراعت ایفاء نموده و در فعالیت های تولیدی این بخش سهم می گیرند، چنانچه آنها در کشت و جمعآوری محصولات زراعتی، جمعآوری تخم مرغ از فارم ها، آبیاری مزارع، جمعآوری میوه ها و سبزی جات، شست و شو میوه ها، خشک کردن میوه های تازه، پروسس و بسته بندی محصولات جهت عرضه به بازار و... حضور فعال دارند. آنها تقریباً حدود نصف نیروی کاری را در

کشور های وارد کننده انگور تازه افغانستان باشد، این کشور پنجمین وارد کننده انگور جهان می باشد که ارزش تجارتي آن به ۱.۷ میلیارد دالر امریکایی می رسد. بنابر این زنان در جمعآوری محصولات زراعتی که به خارج از کشور صادر می گردد، نقش بارز و ویژه ای را ایفاء می نمایند که نمی توان نقش براننده آنها را در همه عرصه های زراعتی نادیده گرفت.

زنان در باغ های کوچک اکثراً حاصلات انگور را جمعآوری نموده در کریت یا کارتن های مخصوص صادرات، جابجا مینمایند. آنها همچنان در تولید کشمش سیاه، سرخ و سبز نقش دارند که کشمش های سیاه و سرخ معمولاً از دانه های جدا شده از خوشه انگور و باقی مانده در مزارع در ختم سال جمعآوری میگردند، زنان اینگونه انگور را روی یک سطح، یا معمولاً روی زمین خالی یا با م خانه ها خشک کرده و سپس آنها را جمعآوری، پاک کاری و در خریطه ها با اوزان مختلف و معین جاسازی و آماده فروش می سازند.

زنان پوست بیرونی بادام را جدا کرده، در شعاع آفتاب آنها خشک و بعداً آنها را پوست و یا هم بدون پوست بشکل مغز شده بفروش می رسانند، گرچه قیمت بادام پوست شده از بادام نا پوست شده ۶۰ الی ۷۰ فیصد بیشتر است، اما آنها تجهیزات لازم جهت جدا ساختن پوست بادام در اختیار ندارند و نمی توانند بدون آسیب به مغز بادام آنها جدا سازند. بعضی شرکتهای مراکز جمعآوری و خشک سازی میوه جات در محلات موجود است که این مراکز مجهز با دستگاه های خشک کن آفتابی می باشند که با استفاده از آن، کشمش پاک

و نظیف تهیه می شود.

در حال حاضر در بعضی ساحات شهری و نیمه شهری، بعضی شرکت های پروسس در بخش بسته بندی، پاک کاری، درجه بندی و بسته بندی محصولات متکی به زنان می باشد که دستمزد آنها ماهانه در حدود ۴۰۰۰ الی ۸۰۰۰ افغانی بیان شده است که نسبت به مزد مردان اندکی کم تلقی می شود.

برعلاوه انگور، کشمش و بادام؛ زعفران محصول خوب و جدید زراعتی افغانستان شناخته شده و نتیجه مطلوبی از آن در سایر نقاط افغانستان حاصل شده است، اکثراً توسط زنان افغان جمعآوری و بعداً به بازار های داخلی عرضه و همچنان به بازار های بین المللی چون: امریکا، ایتالیا و هسپانیا صادر می گردد که زنان در جمعآوری و پروسس آن نقش اساسی را ایفاء می نمایند. پروسس این نبات بعد از جمعآوری بسیار ثقیل بوده و به زمان محدود و مشخص نیاز دارد. گل آن باید صبحگاهان چیده شود یا کلاله آن در ظرف ۴۸ ساعت بعد از برداشت حاصل، از گل جدا شود که عموماً این پروسه توسط زنان صورت می گیرد.

با وجود اینکه دولت در جهت فراهم نمودن زمینه تحصیل، کار و همچنان تقویه اقتصاد و سایر بخش ها به زنان توجه نموده است، ولی هنوز هم چالش های در برابر آنها وجود دارد که تولید و فروش محصولات آنها را به بازار محدود ساخته است و همچنان با توجه به یک سلسله موضوعات که زنان را از داد و ستد حضوری با مردان و از سفر های تنهایی منع میکند، مانع اصلی در برابر زنان افغان به شمار میرود. در طول اضافه تر از یک دهه گذشته

فرصت های خوبی برای زنان در بخش تجارت فراهم گردیده است که تجربه کاری خوبی درین بخش حاصل نموده اند، در حالیکه مردان تجارب بی سابقه درین مورد دارند. جهت افزایش قدرت زنان در عرصه زراعت برنامه هایی باید مدنظر گرفته شود تا تولیدات زراعتی آنها از نگاه کمی و کیفی هر چه بیشتر افزایش یابد و آنها بتوانند در پهلوی مردان سهم بارز خود را در افزایش تولید داخلی ایفاء نمایند.

مسؤولیت های خانواده، تنظیم اوقات کار روزمره آنها را متأثر ساخته که این اثرات میتواند دسترسی زنان را در تولید محصولات، توسعه خدمات و بازار ها شدیداً محدود نماید، زیرا درین ساحات کسانیکه خدمات را فراهم می نمایند، تلاش می ورزند تا نقش مردان در آن بر جسته باشد. به هر صورت نقش زنان در عرصه زراعت برای بهتر زیستن آنها حیاتی می باشد که باید به آن توجه زیاد صورت گیرد. آنها مجبور اند تا در وقت فروشات به تاجران یا دلال های روستایی که وسایط ترانسپورتي در اختیار دارند و همچنان نظر به تقاضای بازار به قراء و قصبات سفر کنند. با توجه به موضوعات فوق باید علاوه کرد که نقش مؤثر زنان در هر عرصه امر انکار ناپذیر است که باید همه موانع که سد راه آنها موجود است برداشته شود تا آنها هر چه بیشتر بتوانند در رشد و توسعه اقتصاد کشور سهم فعال خویشرا ادا نمایند. ■

عبدالحمید شاهین

منبع:

<http://siteresources.worldbank.org>

ویکی پدیا

مجله زراعتی افغانستان

اقتصاد فرانسه از بحران تا بهبود

اقتصادی خود از همین حال، دست به کار شده اند. بحران اقتصادی حوزه یورو از مدت هاست که با بروز مشکلات رشد اقتصادی در یونان، ایرلند و سپس هسپانیا، قبرس و ایتالیا آغاز و روند رشد اقتصادی این حوزه را متأثر ساخته که آینده نه چندان خوشایند را در قبال خواهد داشت. آگاهان علت این رکود را افزایش قیمت های مصرفی و افزایش نرخ بیکاری در فرانسه میدانند و همچنان رشد منفی در دو دوره سه ماهه پی در پی را رکود اقتصادی توصیف نموده اند و معتقد اند که در آینده نزدیک با نرخ بلند بیکاری، کاهش اعتماد مصرف کنندگان و بی باوری سرمایه گذاران داخلی و خارجی روبرو خواهد شد که نتایج خیلی ها خطرناک را در قبال خواهد داشت.

فرانسه در سال ۲۰۰۹ دچار بدترین رکود اقتصادی بعد از رکود جنگ دوم جهانی شد، این چندمین بار است که مشکلات اقتصادی را متحمل میشود که اثرات آن تا چندین سال دیگر دامنگیر مردم فرانسه میگردد. افزایش تورم میزان بلند بیکاری و شاخص های تجارت و اعتماد مردم با گذشت هر روز کم میشود. در همین حال کشور هالند عضو دیگر حوزه یورو رشد اقتصادی منفی را آزمایش میکند، آلمان نیز قدرتمندترین عضو این حوزه در سه ماه اول سال روان میلادی فقط ۱٪ رشد اقتصادی داشت، در حالیکه قبلاً ۳٪ حداقل رشد

کشور از جمله ۱۷ کشور عضو اتحادیه اروپا در رکود اقتصادی به سر میبرند و فرانسه نیز شامل این ۹ کشور بود که اقتصاد آن در مرحله رکود قرار داشت. طبق آمار و گزارشات یک مؤسسه فرانسوی تولید ناخالص داخلی این کشور طی سه ماه اول سال عیسوی کاهش نموده است، در گزارش همچنان آمده است، هرچند فرانسه در سه ماه اول سال گذشته نیز با همین مقدار کاهش مواجه بوده اما در سال روان بیشتر شکننده به نظر می رسد.

همچنان در اوایل سال روان فرانسه بیشترین میزان بیکاری طی ۱۶ سال اخیر را تجربه نمود که این مشکلات اقتصادی تا چندین سال دیگر نیز دامنگیر فرانسه خواهد بود. فرانسه دومین اقتصاد حوزه یوروست که از بازار های مهم برای کشورهای همسایه بشمار میرود، به همین منظور، ورود اقتصاد فرانسه به حالت رکود، مشکلاتی را در منطقه یورو و کشورهای همسایه آن بوجود می آورد. مشکلات اقتصادی آلمان در سال ۲۰۱۲ با انقباض فیصدی زیاد تأثیراتی را بر اقتصاد فرانسه هم گذاشت، اگرچه آلمان به زودترین فرصت از این رکود تقریباً نجات یافته است. آگاهان امور اقتصادی فرانسه، کاهش سنگین تری را در سال آینده عیسوی پیش بینی نموده بودند که احتمالاً کشورهای حوزه یورو برای ترمیم سیستم های

فرانسه در اروپای غربی قرار دارد و دومین کشور بزرگ اروپایی است که با کشورهای لوکزامبورک، آلمان، سویس، بلجیم، ایتالیا، اندورا و هسپانیا مرز مشترک دارد. این کشور یکی از مؤسسين اتحادیه اروپا و سازمان ملل متحد میباشد که عضو گروه جی ۸ و عضو دائمی شورای امنیت ملل متحد بوده و دارای حق ویتو و دارای ۶۵ ملیون نفوس می باشد.

فرانسه بحیث یکی از کشورهای عضو اتحادیه اروپا، طی ۵۰۰ سال از قدرت بزرگ فرهنگی، اقتصادی و نظامی در جهان برخوردار است و نفوذ سیاسی بزرگی هم دارد. یورو واحد پولی این کشور است که در سال ۱۹۹۲ در ماستریخت بحیث واحد پولی اتحادیه اروپا برگزیده شد. پیوستن به این واحد پولی مطابق پیمان ترتیب شده، مربوط به مواردی چون میزان کسر بودجه، تورم، نرخ بهره و سایر ضروریات پولی بود. از جمله کشورهای اتحادیه اروپا بریتانیا، سویدن و دنمارک از پیوستن به این واحد پولی اجتناب کردند. از آن وقت تا اکنون یورو فراز و نشیب های زیادی را سپری نموده است که چالش های مالی این واحد پولی و پیامد های آن محدود به فرانسه نبوده، بلکه از این رهگذر تمام کشورهای اتحادیه اروپا متأثر می گردد.

اتحادیه اروپا چند قبل اعلام کرد که ۹

اقتصادي را مدنظر داشته است.

بانک مرکزی اروپا در چند ماه اخیر نرخ بهره را در ۱۷ کشور عضو حوزه یورو به نیم فیصد کاهش داد که این اقدام کمک به رشد اقتصادی عنوان شده است، زیرا نگرانی زیاد اتحادیه اروپا نسبت به وضعیت اقتصادی کشورهای اتحادیه اروپا به ویژه فرانسه افزایش یافته است. آماری که درین اواخر منتشر گردیده است، نشاندهنده کاهش در تولید صنعتی کشورهای آلمان، فرانسه، ایتالیا و اسپانیا که قوی ترین اقتصاد را در حوزه یورو به اختیار دارند، است. همچنان از افزایش نرخ بیکاری در تعدادی از کشورهای عضو اتحادیه اروپا درین اواخر گزارش داده میشود.

در ماه های قبل، از جانب صندوق بین المللی پول و سایر مراجع پولی و مالی بین المللی توصیه های بخاطر جلوگیری از بلند رفتن نرخ بیکاری و تورم، مبنی بر کاهش برنامه های ریاضتی و تأکید سیاست های انبساطی برای احیای اقتصاد حوزه یورو صادر گردیده است. از همینرو مسئولین اتحادیه اروپا خواستار تجدید نظر در سیاست های ریاضتی شده اند، این سیاست ها سبب انقباض اقتصادی خواهد شد به همین ترتیب کاهش نرخ بهره، نگرانی از نبود تحرک اقتصادی در تعدادی از کشورهای عضو حوزه یورو باقی مانده است. کالا های تولیدی آلمان اکثراً در مارکیت های فرانسه از رونق خوبی برخوردار است و از اینرو در این اواخر صادرات این کشور بنابر ضعف اقتصادی منطقه یورو ۳.۴٪ کاهش نموده که در مارکیت فرانسه دقیقاً تأثیرات خود را دارد. واردات کشور

آلمان همچنان ۳.۷٪ کمتر شده است که آلمان پس از کشور چین دومین کشور بزرگ صادراتی میباشد که حدود ۶۰٪ صادرات آن به کشورهای عضو اتحادیه اروپا میباشد. به باور آگاهان اقتصادی، فرانسه واقعاً از کاهش تقاضا و وضعیت بی اعتمادی سرمایه گذاران، افزایش نرخ بیکاری که ۱۱.۸ در صد در سال گذشته نشان داده شده بود آسیب دیده است. طبق آمار گزارش داده شده در مجموع اتحادیه اروپا بیشتر از ۲۶ ملیون و در منطقه یورو بیشتر از ۱۸.۸ ملیون تن بیکار میباشند که از جمله ۲۴.۴٪ آنرا جوانان تشکیل میدهند. در این اواخر بزرگترین شرکت موتور سازی سیتروین فرانسه تصمیم دارد تا در حدود ۲۰۰۰ کارگر را از کار اخراج نماید؛ شرکت موتور سازی مذکور از بزرگترین شرکتها در منطقه یورو است که عاید آن ۱۵٪ سقوط نموده است یعنی به ۸ میلیارد و ۷۰۰ ملیون یورو رسیده است، آگاهان پیش بینی می کنند که شاید به زودی این رقم افزایش یابد. مسؤولین این شرکت علت آنرا تحریم کشور ایران از جانب ایالات متحده آمریکا میدانند، زیرا ایران یکی از مارکیت های خوب برای کشور فرانسه بشمار میرفت. همچنان در دو بانک بزرگ این کشور تصمیم اتخاذ شده است که تشکیل کارمندان خود را خورد سازند که با این اقدام تعداد بیکاران در این کشور افزایش میابد.

صندوق بین المللی پول در یکی از گزارشات خود گفته است که طبق نظر سنجی اخیر ۸۲٪ مردم فرانسه از کسر بودجه سالروان ابراز نگرانی کرده اند، بدهی های فرانسه که در حدود ۸۵٪ تولید

ناخالص فرانسه را تشکیل می دهد از پلان ترتیب شده منطقه یورو ۶۰٪ زیادتیر شده است، شرایط اقتصادی فرانسه بنابر گزارش اخیر اتحادیه اروپا هر روز اعتماد خود را بدست میاورد. دولت فرانسه جهت بیرون رفت از این معضله تلاش های همه جانبه و جدی را به کمک نهاد های بین المللی انجام میدهد.

در ماه های گذشته سران اتحادیه اروپا در آستانه پایتخت قزاقستان روی مشکلات شان دور هم نشستند و مهم ترین محور این نشست راه های حل و بیرون رفت از بحران اقتصادی منطقه یورو و رسیدگی به مشکلات مالی اتحادیه اروپا عنوان شده است. رییس این نشست گفت تمام کشورهای جهان به جز از کشورهای اروپایی در حالت پیشرفت و رشد قرار دارند، هنگامی که رشد اقتصادی ضعیف باشد بیکاری وحشتناکی همه اروپا را فرا خواهد گرفت. درین نشست تصمیم روی ایجاد اتحادیه های مالی و بانکی اتخاذ و طرح های در نظر گرفته شد تا بتواند کشورهای در حال بحران حوزه یورو را نجات داده و سیر رشد این ممالک را تقویت نماید. در این میان فرانسه با وصف چالش ها و اقتصاد نا به سامانی که دارد بنابر گزارش منابع بین المللی با بکار گیری سیاست های معقول احتمال دارد شاهد وضعیت خوب اقتصادی شده و بهبود یابد. ■

پایانی

منابع: فرهنگ اصطلاحات اقتصادی

خبرنه مجله علمی پوهنتون کابل سال ۱۳۸۷

<http://fa.wikipedia.org/wiki>

<http://wp.sedayemardom.net>

<http://gostaresonline.com/auto>

اطلاعیه د افغانستان بانک!

هموطنان گرامی!

در این اواخر بانکوتهای جعلی افغانی بالاخص بانکوتهای پنجصد افغانی و هزار افغانی به شکل از اشکال وارد بازار شده است، ازینرو لطفاً در حین داد و ستد و خرید و فروش به تفاوت های ذیل در میان بانکوتهای جعلی و اصلی توجه نمائید! خصوصیت متفاوت کاغذ بانکوتها: بانکوتهای جدید اصلی دارای کاغذ درشت می باشد در حالیکه نوت های جعلی این خصوصیت را ندارد.

واتر مارک: در بانکوتهای جدید اصلی واتر مارک بطرف چپ قرار دارد و در مقابل روشنی آفتاب مقبره میرویس نیکه دیده می شود، در حالیکه در نوتهای جعلی مقبره میرویس نیکه به وضوح قابل دید نیست.

کیفیت چاپ: در بانکوتهای اصلی بعضی از نشانه های چاپ شده توسط انگشتان دست قابل لمس می باشد که این کیفیت در بانکوتهای جعلی وجود ندارد.

و، هرگاه بانکوتهای اصلی (۵۰۰ و ۱۰۰۰) افغانی در مقابل نور گرفته شود، فیته هلوگرافیک آن به سه رنگ (سبز، زرد و آبی) به نظر می رسد، در حالیکه این خصوصیت در بانکوتهای جعلی غیرشفاف و کمرنگ به نظر می رسد. ■

BanK

Da Afghanistan Bank, Publication
Issue 73 Seventh Year, July 2013

ټولې دولتي او خصوصي ادارې او مؤسسې مکلفې دي خو په اقتصادي راکړو او ورکړو کې له افغانیو کار واخلي.